İL İSTİHDAM VE MESLEKİ EĞİTİM KURULLARI

FAALİYET RAPORU

İŞKUR

2023

1. GİRİŞ **5**
2. AKTİF İŞGÜCÜ PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER **7**
2.1. Mesleki Eğitim Kursları **7**
2.2. İşbaşı Eğitim Programları **10**
2.3. Toplum Yararına Programlar **12**
3. İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZLERİNE YÖNELİK FAALİYETLER **13**
4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER **17**
4.1. Kadınlar **17**
4.2. Gençler **20**
4.3. Engelliler **24**
4.4. Eski Hükümlüler **29**
4.5. Sosyal Yardım İstihdam Bağlantısı **30**
5. İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞINA YÖNELİK FAALİYETLER **31**
5.1. İş Kulübü Çalışmaları **31**
5.2. İnsan Kaynakları (İK) Platformu Çalışmaları **31**
5.3. Meslek Danışmanlığı Çalışmaları **32**
6. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI **33**
7. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR VE İL UYGULAMALARI **34**
8. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER **39**

ŞEKİLLER

Şekil 1: Mesleki Eğitim Kursları Faydalanıcı Sayısı 8

Şekil 2: 2023 Yılı En Çok Mesleki Eğitim Kursiyeri Olan Meslekler (İlk 10) 9

Şekil 3: Eğitim Durumuna Göre Mesleki Eğitim Kursu Faydalanıcı Sayısı 9

Şekil 4: İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı 10

Şekil 5: 2023 Yılı En Çok İşbaşı Eğitim Programı Katılımcısı Olan Meslekler (İlk 10) 11

Şekil 6: Eğitim Durumuna Göre İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı 11

Şekil 7: Toplum Yararına Program Faydalanıcı Sayısı 12

Şekil 8: Veri Üretilen İşyerlerinin Çalışan Sayısına Göre Dağılımı.....14

Şekil 9: Bireysel Görüşme Yapılan Kadın Oranı 18

Şekil 10: İşe Yerleştirilen Kadın Oranı 19

Şekil 11: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Kadın Oranı..... 19

Şekil 12: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı 19

Şekil 13: Özel Sektörde İşe Yerleştirilen Genç Sayısı 23

Şekil 14: Gençlerle Yapılan Bireysel Görüşme Sayısı 23

Şekil 15: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Genç Sayısı..... 24

Şekil 16: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı 24

Şekil 17: Engelli İşe Yerleştirme Sayısı 26

Şekil 18: Bireysel Görüşme Yapılan Engelli Sayısı 26

Şekil 19: Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Engelli Sayısı 27

Şekil 20: İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı 27

Şekil 21: Bireysel Görüşme Yapılan Eski Hükümlü Sayısı 29

TABLOLAR

Tablo 1: 2023 Yılı Aralık Sonu İtibarıyla Engelli İşçi Kontenjan Durumu (Ülke Geneli) 25

Tablo 2: Sosyal Yardım - İstihdam Bağlantısı Kapsamındaki Faaliyetler..... 30

1. GİRİŞ

İşgücü piyasalarında yaşanan ekonomik, teknolojik, sosyal değişimlerin yanı sıra, yakın zamanda ülkemizde gerçekleşen deprem felaketi ve sonuçlarının çözümü, yerel birimlerin ve sosyal diyaloğun önemini artırmaktadır. Bu durum, işgücü piyasası ile ilgili sorunların çok paydaşlı bir yapıda, yönetişim tabanlı olarak mümkün olan en kısa sürede en pratik şekilde ve en yakın idari merciler eliyle çözüme kavuşturulması yaklaşımını şart koşmaktadır. Günümüzde çok sayıda ülkenin en başta gelen sorunları arasında yer alan işsizliğe çözüm üretme noktasında uygulanacak politikalar, sosyal diyalog ve yönetişim mekanizmasının etkin işletilmesi yoluyla desteklenmektedir.

Ülkemiz son yıllarda pek çok felaketten etkilenmiştir. 2020 yılında ortaya çıkan ve uzun süre devam eden zorlu pandemi koşullarının ardından ekonomimiz tedbir ve destekler ile 2021 yılını %11 büyüme ile tamamlamayı başarmıştır. 2022 yılında bir önceki yıla göre %5,6 oranında büyüme kaydetmiştir. 2023 yılında ise yaşadığımız deprem felaketine rağmen %4,5 büyüme oranına ulaşmıştır.

Bilindiği üzere ülkemiz 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli ciddi ve yıkıcı bir deprem felaketi yaşamıştır. Bu süreçte kamu istihdam kurumu olan İŞKUR üzerine düşen sorumluluğu layıkıyla yerine getirmiş ve deprem bölgesine özel düzenlediği Toplum Yararına Programlar ile bölgesel istihdama katkı sunmuştur. Ayrıca Kısa çalışma ödeneği, nakdi ücret desteği, işten çıkarma yasağı ve asgari ücret desteği gibi çok sayıda tedbir, istihdamı korumak ve işsizliğin önüne geçmek maksadıyla uygulamaya konulmuştur. Bu uygulamaların yanı sıra Kadın, Genç ve Mesleki Yeterlilik Belgesi Olanlara Prim Desteği ve Asgari Ücret Desteği gibi destek ve teşviklerle hem toplam istihdamı artırmak hem de depremin istihdam üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla uygulanmıştır.

Ülkemizde istihdam ve mesleki eğitim konularında çok taraflı sosyal diyalog mekanizmalarının önemli bir örneğini oluşturan ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 625'inci maddesinde üyeleri sayılan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları (İİMEK), Türkiye İş Kurumu'nun dört temel organından birini oluşturmaktadır. Yerelde faaliyet göstermesi nedeniyle, merkez yerel koordinasyonunun ve işbirliğinin sağlanmasında da oldukça önemli bir yere sahip olan İİMEK; valinin başkanlığında, belediye başkanı, büyükşehir belediyesi bulunan illerde büyükşehir belediye başkanı veya genel sekreteri ya da genel sekreter yardımcısı, il özel idaresi genel sekreteri, çalışma ve iş kurumu il müdürü, il millî eğitim müdürü, il sanayi ve teknoloji müdürü, il ticaret ve/veya sanayi odası başkanı veya başkanları, işçi konfederasyonlarından birer temsilci, işveren konfederasyonlarından birer temsilci, Türkiye Sakatlar Konfederasyonundan bir temsilci, il esnaf ve sanatkârlar odaları birliği başkanı, ilde bulunan yükseköğretim kurumlarının çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümü veya mesleki teknik eğitim bölümlerinden valinin belirleyeceği bir öğretim üyesi, il ticaret müdürü, kalkınma ajansı temsilcisinden oluşmaktadır. 2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Kurul toplantılarına ilde kadın konusunda faaliyette bulunan STK'lardan bir temsilcinin de katılımı sağlanmaktadır. Ayrıca Kurul başkanının gerekli görmesi hâlinde Kurulun gündem maddesindeki konular hakkında ilgili kurum ve kuruluşlardan bir temsilci Kurula bilgi vermek ya da görüş bildirmek için davet edilebilmektedir.

İİMEK'in görevlerine, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 625'inci maddesinde yer verilmiştir. Buna göre; ilin istihdam ve mesleki eğitim politika önerilerini oluşturmak, ilin muhtelif

sektör ve branştaki işgücü ve mesleki eğitim ihtiyacını belirlemek üzere işgücü piyasa analizleri yapmak yaptırmak, bu amaçla gerektiğinde ilgili alan uzmanlarından komisyonlar oluşturmak, bunların görev tanımları çerçevesinde hazırladıkları raporları değerlendirmek ve yayımlamak, gerektiğinde ilgili Bakanlık ve kurullara sunmak, Milli Eğitim Bakanlığınca gönderilen mesleki eğitim çerçeve programlarının işgücü piyasası araştırma sonuçlarına göre ilin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi için görüş bildirmek, mesleki eğitim uygulamalarında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne yardımcı olmak, mesleki eğitim, işgücü ve istihdam konularında kurum ve kuruluşlardan gelecek görüş ve önerileri incelemek, değerlendirmek ve sonuçlandırmak, il düzeyinde istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirleri belirlemek ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek, işgücü piyasası araştırma sonuçları da dikkate alınarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kurum tarafından hazırlanan işgücü yetiştirme faaliyetlerine ilişkin planları onaylamak ve bunların uygulama sonuçlarını izlemek İİMEK'in görevleri olarak sıralanmıştır.

Bu Kurullar, tüm illerimizde her yıl Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında dört kez olağan olarak toplanmaktadır. İhtiyaç duyulması halinde başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplantılar da yapılabilmektedir. Kurul toplantıları, il istihdam politikası ve il mesleki eğitim politikası olmak üzere iki oturumdan oluşmaktadır. Yapılacak toplantıların gündemi ise, Kurul başkanı ve talep olması durumunda üyelerin görüşü alınarak Yürütme Kurulu tarafından belirlenmektedir.

81 İl Müdürlüğümüzün hazırlamış olduğu faaliyet raporlarından yararlanılarak oluşturulan "İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları 2023 Yılı Faaliyet Raporu" sekiz bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü ile başlayan raporda sırasıyla Aktif İşgücü Piyasası Programlarına Yönelik Faaliyetler, İşgücü Piyasası Analizlerine Yönelik Faaliyetler, Özel Politika Gerektiren Gruplara Yönelik Faaliyetler, İş ve Meslek Danışmanlığına Yönelik Faaliyetler, Üye Kurumların Toplantılara Katılım Durumları, Kurullarda Alınan Örnek Kararlar yer almakta ve son bölümünde ise değerlendirme ve öneriler sunulmaktadır.

2. AKTİF İŞGÜCÜ PROGRAMLARINA YÖNELİK FAALİYETLER

Aktif işgücü piyasası programları, işgücü piyasası üzerinde doğrudan etkiye sahip olan ve istihdama ilişkin şartları, işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirmeyi hedefleyen önemli faaliyetler arasında yer almaktadır. Mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve toplum yararına programlar aktif işgücü piyasası programları arasında yer almakta olup, bu faaliyetler işgücü piyasasına yön vermek amacıyla uygulanmaktadır.

Özel politika gerektiren grupların istihdamının desteklenmesi, işgücünün mesleki niteliklerinin artırılması ve işgücüne iş tecrübesi kazandırılmasının yanı sıra kendi işini kurmak isteyenlerin desteklenmesini de hedefleyen aktif işgücü piyasası programları ülkemizde başarıyla uygulanmaktadır. Mesleki eğitim kursları; herhangi bir mesleği olmayan, bir mesleği olmakla birlikte mesleğinde iş bulamayan veya mesleğinde yeterli olamayan işsizlerin niteliklerini geliştirerek istihdam edilebilirliklerini arttırmak ve bu kişileri işgücü piyasasına kazandırmak amacıyla düzenlenmektedir.

İşbaşı eğitim programları yoluyla; mesleğinde teorik bilgi sahibi olmasına karşın iş tecrübesi yönünden eksikliği bulunan kişilere deneyim kazandırılmakta; bu sayede hızlı bir şekilde istihdam edilebilirlikleri desteklenmektedir.

Sürekli değişen ve gelişen işgücü piyasasının ihtiyaçları ile gelişen teknoloji, üretim sürecinde meydana gelen dönüşüm, değişen demografik yapı vb. süreçlere uyum sağlamak amacıyla hazırlanan Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 08/04/2022 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda kurs/programa katılım şartları, istihdam yükümlülüğü, program düzenlenebilecek meslekler ve uygulanacak işyerleri, kontenjana esas sigortalı sayısının ve kontenjanın belirlenmesi ve programların süresi gibi temel hususlarda değişiklik yapılmıştır.

Toplum yararına programlarda 29/05/2022 tarihli yönetmelik değişikliğiyle afet, salgın, acil durum dönemlerinde ve diğer mücbir sebeplerde işgücü piyasasına girmekte zorluk yaşayan özel politika gerektiren gruplara kamusal faydanın yüksek olduğu alanlarda yapılacak işlerle çalışma alışkanlığı ve disiplininin kazandırılmasının yanı sıra geçici süreyle gelir desteği sağlanmaktadır.

Aktif işgücü programları, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarında alınan kararlar aracılığıyla hayata geçirilmekte olup, bu faaliyetler Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü koordinasyonunda hazırlanarak, Kurul toplantılarında değerlendirildikten sonra uygulamaya konulmaktadır.

İl İstihdam Mesleki Eğitim Kurullarının organlarından biri olan denetim kurulları, il müdürlüklerince yürütülen aktif işgücü hizmetleri kapsamındaki kurs ve programlar ile sonuçlarını denetlemektedir.

2.1. Mesleki Eğitim Kursları

Mesleki eğitim kursları; mesleği olmayanlara meslek edindirmek, mesleği olmakla birlikte mesleki becerilerini geliştirmek isteyenlerin istihdam edilebilirliğini artırmak amacıyla en az %70 istihdam garantili olarak düzenlenmektedir. Mesleki eğitim kursları ile işgücü piyasasının ihtiyaç

duyduğu tüm mesleklerde kursiyerlerin nitelikleri geliştirilerek istihdam edilebilirlikleri artırılmaktadır.

İşverenlerin eleman ihtiyacını hızlı ve etkin bir şekilde karşılayabilmek amacıyla düzenlenen mesleki eğitim kursları, talep edilen mesleklerde nitelikli işgücünün yetiştirilmesini sağlamaktadır. Böylece işverenlerin nitelikli işgücü ihtiyacı, işverenlerin herhangi bir maliyete katlanmalarına gerek kalmadan karşılanmaktadır.

İhtiyaç duyulan nitelikli işgücünün en baştan yetiştirilmesinin yanında, işverenlerin hâlihazırda çalışanı olan ancak yeterli niteliğe sahip olmayan ve/veya diğer mevzuatlarla belirlenen belgelere sahip olmayan çalışanlarının eğitilmesi ve belge sahibi olması için de "Çalışanların Mesleki Eğitimi" adı altında kurslar düzenlenmektedir. Çalışanların mesleki eğitimi kursları aracılığıyla, işverenlerin herhangi bir maliyete katlanmasına gerek kalmadan çalışanlarının daha nitelikli hale gelmesi ve belge sahibi olması sağlanmaktadır.

Mesleki eğitim kurslarına katılan kursiyerlere, kurslara fiilen katıldıkları günlerde ulaşım, beslenme gibi zaruri ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri cep harçlıkları, genel sağlık sigorta primleri ve iş kazası ve meslek hastalığı sigorta primleri İŞKUR tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca mesleki eğitim kurslarında kursiyerlere eğitim veren eğiticilerin giderleri de İŞKUR tarafından karşılanabilmektedir. Böylece işveren ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü eğitim masraflarına katlanmadan mesleki eğitim kurslarında yetiştirebilmektedir.

Şekil 1: Mesleki Eğitim Kursları Faydalanıcı Sayısı

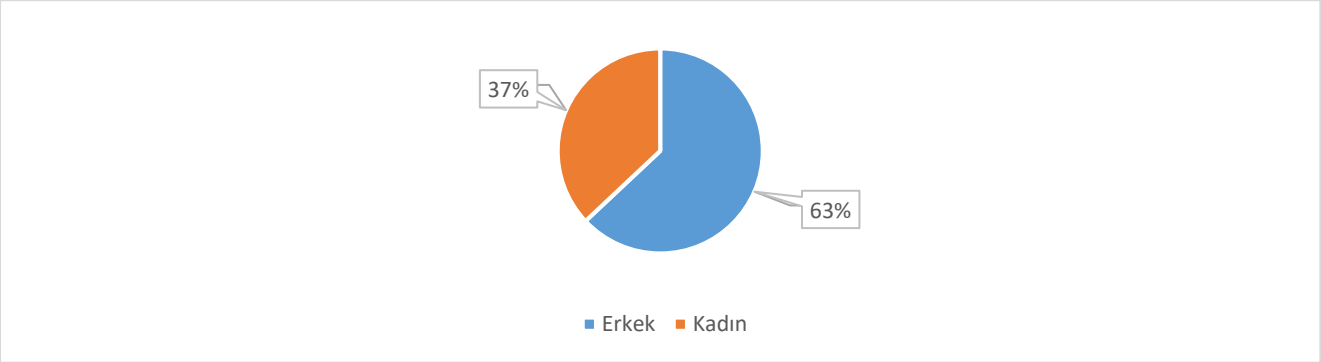

2023 yılında düzenlenen mesleki eğitim kurslarına toplam bin 654 kişi katılmıştır. Yararlanıcıların yaklaşık; %37'si kadın %63'ü erkek ve %51'i 15-24 yaş grubundaki gençlerdir.

Şekil 2: 2023 Yılı En Çok Mesleki Eğitim Kursiyeri Olan Meslekler (İlk 10)

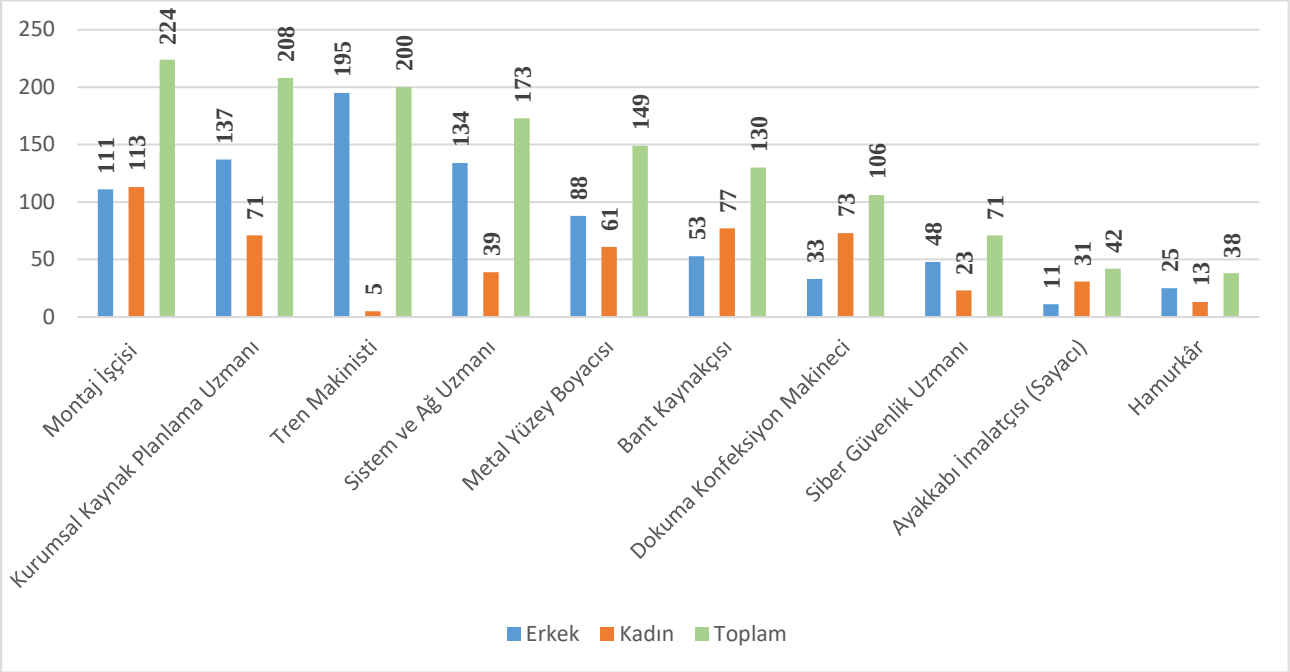

Mesleki eğitim kurslarına katılanların dağılımı meslek gruplarına göre farklılaşmaktadır. 2023 yılında Dokuma Konfeksiyon Makineci mesleğinde düzenlenen mesleki eğitim kursuna katılanların %69'u kadınken Tren Makinisti mesleğinde düzenlenen mesleki eğitim kursuna katılanların %3'ü kadındır.

Şekil 3: Eğitim Durumuna Göre Mesleki Eğitim Kursu Faydalanıcı Sayısı

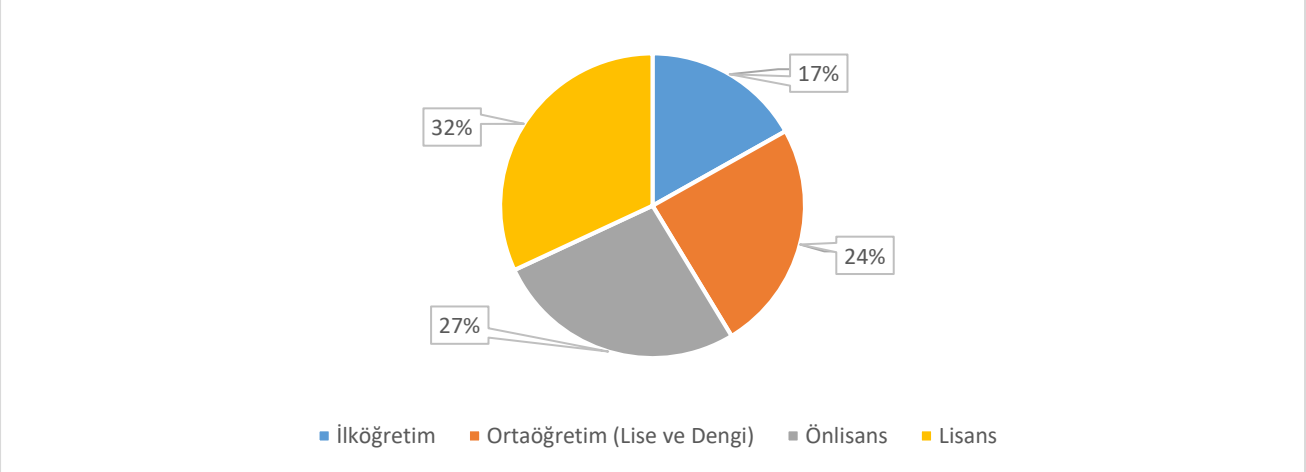

2023 yılında mesleki eğitim kurslarından yararlananların %17'si ilköğretim ve altı, %24'ü ortaöğretim, %56'sı ise ön lisans ve üstü ve üstü eğitim mezunu kişilerden oluşmaktadır.

2.2. İşbaşı Eğitim Programları

İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin, edinmiş oldukları teorik bilgiyi, pratiğe dönüştürmek, mesleki açıdan tecrübe kazanmalarını sağlamak ve işverenlerin de işe alacağı kişiyi kendi bünyesinde yetiştirmesine ve kişiyi işin başında tanımasına imkân sağlamak amacıyla en az 2 çalışanı olan işyerlerinde İşbaşı Eğitim Programı (İEP) düzenlenmektedir.

Gerçek bir çalışma ortamını katılımcılara sunan ve yararlanıcılara tecrübe kazanma fırsatı sağlayan İEP'ler İŞKUR'un en önemli faaliyetleri arasında yer almaktadır.

İşbaşı Eğitim Programı; günde en az 5 en fazla 8 saat olmak üzere ve haftada 6 günü ve 45 saati geçmeyecek şekilde düzenlenmektedir.

İşbaşı eğitim programı bilişim ve imalat sektörlerindeki işyeri ve mesleklerde en fazla 6 ay, tehlikeli ve çok tehlikeli mesleklerde MEB Hayat Boyu Öğrenme modüllerinin veya üniversite eğitim modüllerinin asgari süresinden az olmayacak şekilde (en fazla 240 gün) ve diğer sektörlerde ise en fazla 3 ay uygulanmaktadır.

Siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama gibi çağımızın ve geleceğin meslekleri olarak görülen alanlarda düzenlenecek olan işbaşı eğitim programlarına katılan 18-29 yaş arası gençler için 9 aya kadar işbaşı eğitim programı düzenlenebilmektedir.

İşbaşı eğitim programlarına katılanlara fiilen katıldıkları günlerde ulaşım, beslenme gibi zaruri ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri cep harçlıkları, genel sağlık sigorta primleri ve iş kazası ve meslek hastalığı sigorta primleri İŞKUR tarafından karşılanmaktadır.

Şekil 4: İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı

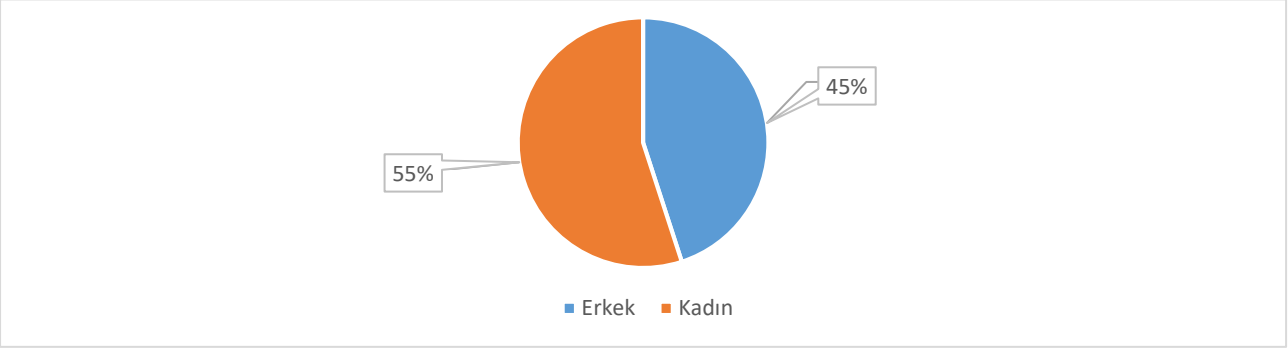

2023 yılında işbaşı eğitim programlarından toplam 48 bin 817 kişi yararlandırılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %55'i kadınlardan %45'i erkeklerden oluşurken %51'i 15-24 yaş grubundaki gençlerden oluşmaktadır.

Şekil 5: 2023 Yılı En Çok İşbaşı Eğitim Programı Katılımcısı Olan Meslekler (İlk 10 Meslek)

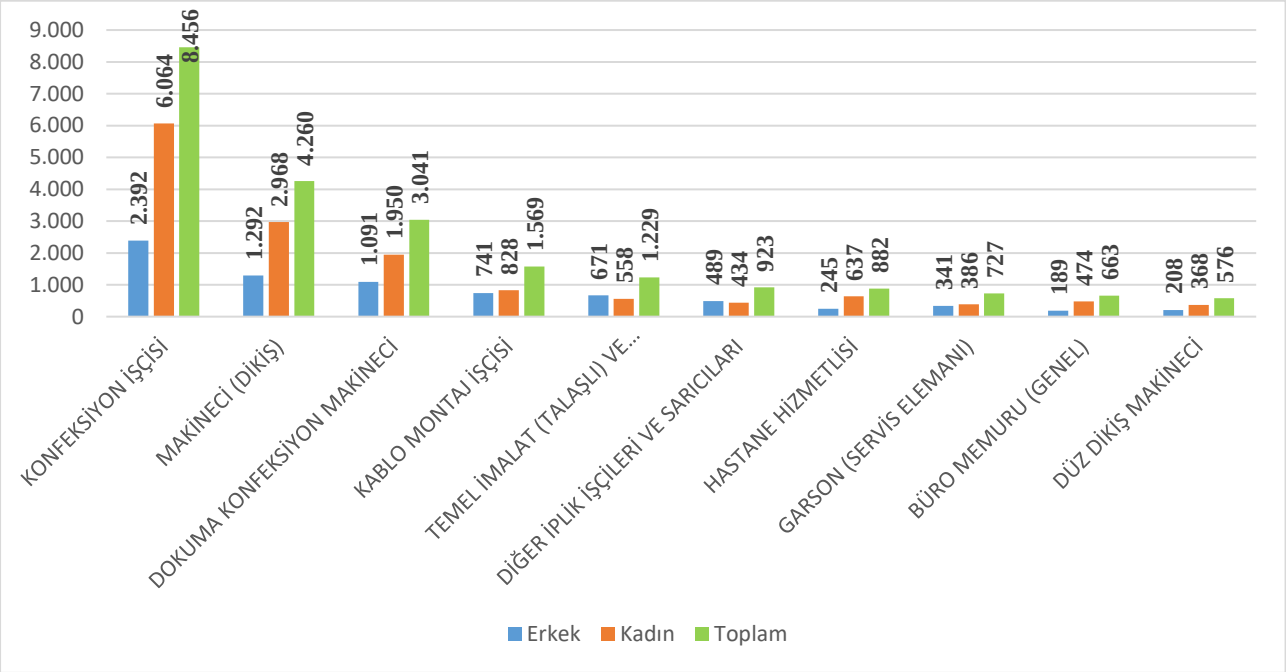

İşbaşı eğitim programlarına katılanların dağılımı meslek gruplarına göre farklılaşmaktadır. 2023 yılında Konfeksiyon İşçisi mesleğinde düzenlenen işbaşı eğitim programına katılanların %72'si kadınken Temel İmalat (Talaşlı) ve Montaj Eleman Mesleğinde düzenlenen işbaşı eğitim programına katılanların %45'i kadındır.

Şekil 6: Eğitim Durumuna Göre İşbaşı Eğitim Programları Faydalanıcı Sayısı

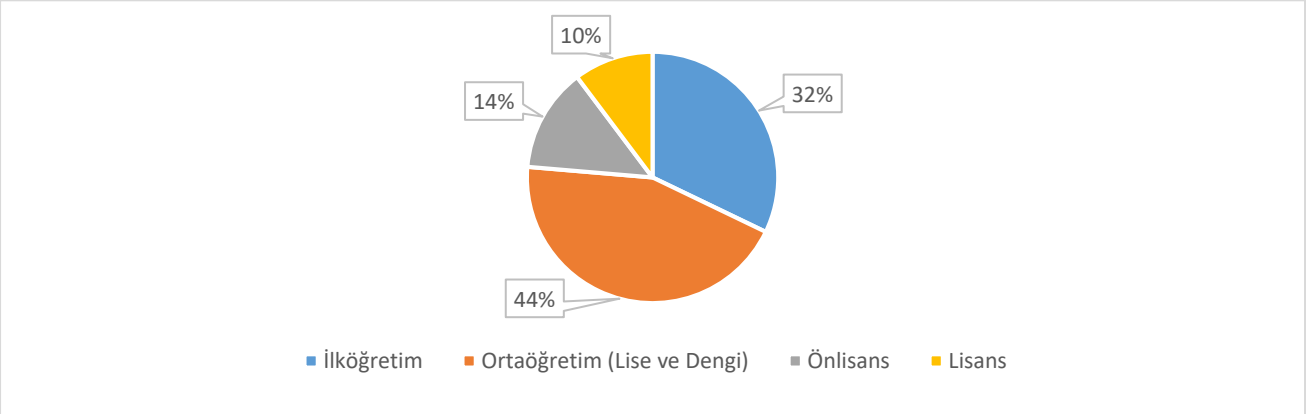

2023 yılında işbaşı eğitim programı katılımcılarının %34'ü ilköğretim ve altı eğitim mezunu, %42'si ortaöğretim mezunu, %23'ü ise ön lisans ve üstü eğitim mezunu kişilerden oluşmaktadır.

2.3. Toplum Yararına Programlar

Toplum Yararına Programlar afet, salgın, acil durum dönemlerinde ve diğer mücbir sebeplerde kamu hizmetlerinin desteklenmesi yoluyla özel politika gerektiren gruplar başta olmak üzere işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engellemek ve bu kişilere geçici gelir desteği sağlamak üzere aktif işgücü hizmetleri kapsamında İŞKUR ile kamu kurum ve kuruluşlarının iş birliğinde düzenlenen programlardır.

Afet, salgın, acil durum dönemlerinde ve diğer mücbir sebeplerde diğer kamu kuruluşlarıyla işbirliği kapsamında kamu hizmetlerinin desteklenmesi yoluyla azami 6 ay süreli haftalık 45 çalışma saati içeren programlar uygulanabilmektedir. Programa katılan katılımcılara günlük brüt asgari ücret üzerinden ödeme yapılmakta olup uzun vadeli sigorta kolları da karşılanmaktadır.

Kadınlar, 35 yaş üstü bireyler, engelliler, eski hükümlüler, terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlar TYP'lerin öncelikli hedef kitlesini oluşturmaktadır.

Şekil 7: Toplum Yararına Program Faydalanıcı Sayısı

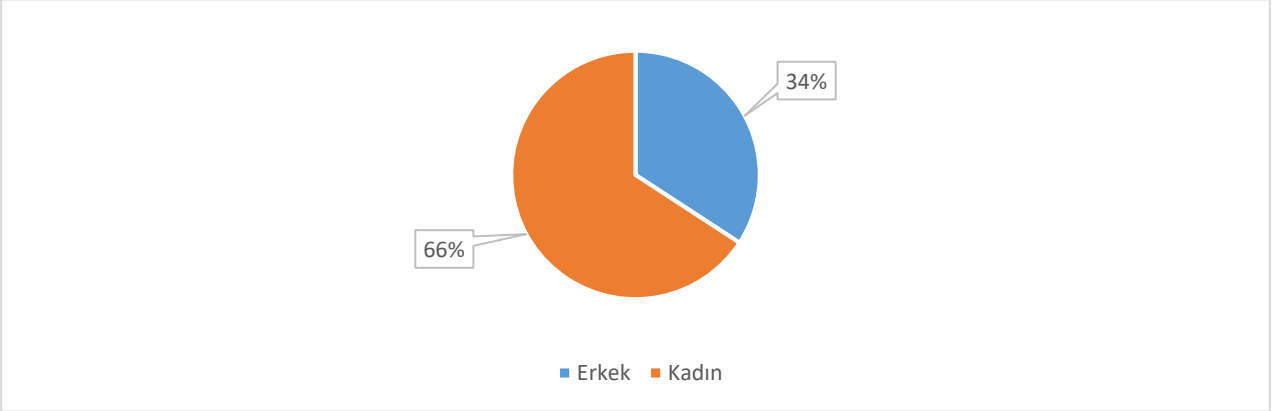

2023 yılında TYP kapsamında uygulanan programlardan, toplam 299.030 kişi yararlandırılmıştır. Yararlanıcıların 102.254'ü erkeklerden, 196.776'sı ise kadınlardan oluşmaktadır.

3. İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZLERİNE YÖNELİK FAALİYETLER

İşgücü piyasasına ilişkin güncel, doğru ve güvenilir bilgiye sahip olmak, işsizliğin azaltılması, istihdamın korunup, geliştirilmesi noktasında büyük önem arz etmektedir. İŞKUR, işgücü piyasasını düzenli olarak izleyerek araştırmalar yapmakta, bu araştırmalardan elde etmiş olduğu verileri derlemekte ve analiz etmektedir. Bu analizler neticesinde elde edilmiş veriler aracılığıyla da sunmuş olduğu hizmetlerin nitelik ve niceliğini artırmaktadır.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarında alınan mesleki eğitime ve aktif işgücü programlarına ilişkin kararlar işgücü piyasası analizlerine göre belirlenmektedir. İşgücü piyasası analizleri Kurula rehberlik etmektedir.

2007 yılından itibaren İŞKUR tarafından, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren ise TÜİK iş birliğiyle, işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla düzenli olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir.

İPA sonuçları; genel istihdam yapısını, açık işlerde talep edilen becerilerin ve işyerlerindeki istihdam beklentisinin tespitini, gelecek dönemde ihtiyaç duyulacak meslekler ile temininde güçlük çekilen meslekleri göstermesi ve bu tespitler neticesinde aktif işgücü politikalarına veri teşkil etmesi açısından oldukça büyük bir öneme sahiptir.

İşgücü Piyasası Araştırması (İPA), iş ve meslek danışmanlarımız tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile işverenlere işyerlerinde işyeri bilgi formu uygulanması suretiyle gerçekleştirilmekte iken son üç yıldır hibrit yöntem uygulanmıştır. Bu minvalde İl Müdürlüklerimiz, muhtelif yöntemler içerisinden (yüz yüze, telefon, elektronik posta vb.) kendilerine göre en uygun yöntemi belirlemişlerdir.

2023 yılı İşgücü Piyasası Araştırması'nın saha çalışması, 5 Haziran – 14 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından seçilen örneklem listesinde kayıtlı bulunan 2-9, 10-19 ve 20+ istihdamlı 86 bin 41 adet işyeri bulunmaktadır. Araştırma kapsamında 2-9 çalışana sahip işyerleri ile 10-19 çalışana sahip işyerleri (Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illerindekiler hariç) için Türkiye geneli sonuç verecek örnekleme yöntemi kullanılmış iken 20 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri için hem Türkiye geneli hem de il düzeyi tahmin verecek şekilde Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illeri hariç olmak üzere 77 ilde tamsayım yöntemi kullanılmıştır.

Şekil 8: Veri Üretilen İşyerlerinin Çalışan Sayısına Göre Dağılımı

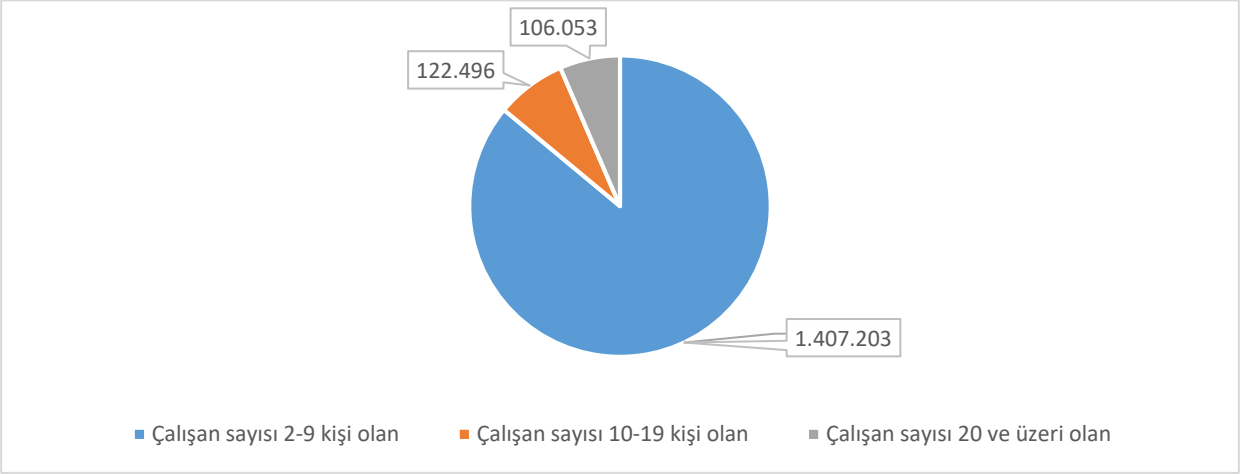

Çalışma kapsamında 1 milyon 407 bin 203'ü 2-9 çalışanı olan, 122 bin 496'sı 10-19 çalışanı olan ve 106 bin 53'ü ise 20 ve üzeri çalışanı olan olmak üzere toplam 1 milyon 635 bin 752 işyeri için veri üretilmiştir.

Araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir:

Sektörlere göre istihdam durumu incelendiğinde; araştırma kapsamındaki işyerlerinde 5 milyon 27 bin 162'si kadın, 11 milyon 746 bin 326'sı erkek olmak üzere toplam 16 milyon 773 bin 488 kişi çalışmaktadır. Tespit edilen çalışanların yüzde 70'i erkeklerden yüzde 30'u ise kadınlardan oluşmaktadır. İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile eğitim sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır. Diğer sektörlerin tümünde ise erkek çalışan sayısı, kadın çalışan sayısının üzerindedir. En fazla çalışanı olan üç sektör sırasıyla imalat, toptan ve perakende ticaret ile konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri sektörleridir. Çalışanların yüzde 29,5'i imalat sektöründedir.

Bütün işyeri büyüklüklerinde yaklaşık her 10 çalışandan 7'si erkektir. Kadınların en yüksek oranda çalıştığı işyeri büyüklüğü 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleridir. Ayrıca kısmi zamanlı çalışma yapılan işyerlerindeki kadın istihdamının, kısmi zamanlı çalışma yapılmayan işyerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

2023 yılı İPA kapsamındaki 2 ve üzeri çalışanı olan her 100 işyerinden 8,7'sinde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Zira 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 6,5'inde, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 17'sinde açık iş bulunmakta olup 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 27,6'ya çıkmaktadır.

En yüksek oranda açık işi olan işyeri imalat sektöründedir. Söz konusu sektörde yer alan işyerlerinin yüzde 16,6'sında açık iş bulunmaktadır. 2-9 çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 12,3, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 21 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri için yüzde 37,3 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında 141 bin 691 işyerinde 461 bin 179 kişilik açık iş olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerin sektörel dağılımına bakıldığında birinci sırayı yüzde 43,5 oranıyla imalat sektörü almaktadır.

Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile açık iş oranı hesaplanmaktadır. Bu kapsamda 2023 yılında ülke geneli 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 2,7 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 2-9 çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 3,8, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yine yüzde 3,8 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı ise yüzde 1,9'dur.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 10,2'sinde sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi dikkat çekmektedir. 2–9 çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğilimi, Türkiye ortalamasına göre daha yüksek seviyededir.

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde yeterli mesleki ve teknik bilginin ilk sırada, iş tecrübesinin ikinci sırada olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında tespit edilen 461 bin 179 kişilik açık iş için talep edilen eğitim düzeylerine göre dağılım da incelenmiştir. Buna göre işverenler, açık işlerde tüm cinsiyet grupları içerisinde en fazla "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" seçeneğini belirtmiştir. Bir diğer ifadeyle işverenler, yüzde 41,6 oranında açık iş pozisyonlarında özellikle bir eğitim düzeyi aramamaktadır. Bu da işverenlerin işgücü ararken eğitimden ziyade ihtiyacı olan işgücünün işi yapabilecek nitelikte olmasına dikkat ettiğini göstermektedir. Öte yandan; 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde yapılacak iş ile eğitim düzeyi arasındaki bağlantının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 18,9 ile lise altı gelmektedir. Akabinde ise yüzde 18,5 ile genel lise eğitim seviyesi bulunmaktadır. Lisansüstü eğitim düzeyi talebinin ise yüzde 0,3 ile son sırada yer aldığı görülmektedir.

En çok açık işi olan ilk 10 mesleğin; makineci (dikiş), garson (servis elemanı), satış danışmanı/uzmanı, ahşap mobilya imalat ustası, temizlik görevlisi, gaz altı kaynakçısı, konfeksiyon işçisi, akaryakıt satış elemanı, ark kaynakçısı ve şoför-yük taşıma olduğu görülmektedir. Kadın işgücü tercih edilen açık işlerde ise makineci (dikiş), temizlik görevlisi, satış danışmanı/uzmanı, mutfak görevlisi, mantı ustası, ön muhasebeci, garson (servis elemanı), konfeksiyon işçisi, aşçı ve okul öncesi öğretmeni meslekleri ön plana çıkmıştır.

Yükseköğretim mezunları için açık işi olan ilk 10 meslek ise; İngilizce öğretmeni, makine mühendisi, yazılım geliştiricisi, bilgisayar mühendisi, okul öncesi öğretmeni, yazılım mühendisi, elektrik-elektronik mühendisi, diğer öğretmenler, bankacılık meslek elemanı ve müzik öğretmeni-ortaöğretim meslekleridir.

İşverenlerin yüzde 12,5'i eleman temininde güçlük çekmektedir. Temininde en fazla güçlük çekilen 10 meslek ise; makineci (dikiş), garson (servis elemanı), ahşap mobilya imalat ustası, gaz altı kaynakçısı, inşaat işçisi, satış danışmanı/uzmanı, tır-çekici şoförü, şoför-yük taşıma, akaryakıt satış elemanı ve çelik kaynakçısı olarak belirtilmiştir.

Eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinin en önemlisi ilgili meslekte işe yeterli başvuru yapılmamasıdır. Diğer bir neden ise gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması ve yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamamasıdır.

2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde net istihdam değişim oranı yüzde 5,4 olarak tahmin edilmiştir. En fazla istihdam artışı beklenen 10 meslek; garson (servis elemanı), kurye, satış danışmanı/uzmanı, makineci (dikiş), inşaat işçisi, ahşap mobilya imalat ustası, ark kaynakçısı, şoför–yük taşıma, konfeksiyon işçisi ve ağ teknolojileri elemanı meslekleridir.

Araştırma kapsamında işverenler tarafından gelecek on yılda; yazılım mühendisi, e-ticaret uzmanı, yapay zekâ uzmanı, bilişim uzmanı, inşaat mühendisi, pazarlama uzmanı, dil ve konuşma terapisti ve CNC operatörü mesleklerinin ön plana çıkması beklenmektedir.

4. ÖZEL POLİTİKA GEREKTİREN GRUPLARA YÖNELİK FAALİYETLER

Kadın, genç, engelli, eski hükümlü, yaşlı, göçmen, uzun süreli işsizler gibi kesimlerden oluşan ve işgücü piyasasına girmekte ve istihdamlarını sürdürülebilir kılmakta zorluk yaşayan kişiler, özel politika gerektiren gruplar olarak ifade edilmektedir.

İnsanların işsiz kalmaları halinde, mevcut yeteneklerin kaybedilmesi, kendine güvenin ve çalışma arzusunun azalması, düzenli bir gelirden mahrum kalınması ve hatta suç işleme yönünde eğilimin artması gibi hiç de istenilmeyen durumlar yaşanmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına girmesi ve istihdamlarının korunması; ekonomik, sosyolojik ve psikolojik açıdan büyük bir öneme sahiptir. Bu bireylerin istihdamının desteklenmesine yönelik politikalar günden güne yaygınlaşmakta, hayata geçirilen yerel, ulusal ve uluslararası çalışmalarda bu gruplara yönelik farkındalık düzeyi artırılmaya çalışılmaktadır. İŞKUR da bu grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yönelik özel uygulama ve programlar geliştirmektedir.

Bu uygulamalardan birisi olan İş Kulüpleri; kadınlar, gençler, engelliler, uzun süreli işsizler, eski hükümlüler gibi özel politika gerektiren gruplara yönelik yöntem ve motivasyon desteği vermeyi hedefleyen yoğunlaştırılmış bir iş ve meslek danışmanlığı programıdır. 2017 yılı başında uygulamaya geçen İş Kulüpleri, 2023 yılı itibarıyla 81 il ve 112 birimde faaliyet göstermektedir.

İş Kulüplerinde; öz geçmiş hazırlama, mülakat teknikleri, iş arama kanalları hakkında teorik bilgilerin yanı sıra katılımcılara, işverenlerle birebir mülakat uygulaması hizmeti verilmekte ve böylece iş hayatına girmekte zorlanan vatandaşlarımızın yoğun danışmanlık desteği ile daha kolay iş bulmaları sağlanmaktadır.

29/05/2022 tarihli yönetmelik değişikliğiyle Toplum Yararına Programların amacı; (TYP) afet, salgın, acil durum dönemlerinde ve diğer mücbir sebeplerde kamu hizmetlerinin desteklenmesi yoluyla özel politika gerektiren gruplar başta olmak üzere işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engellemek ve bu kişilere geçici gelir desteği sağlamak üzere yenilenmiştir. Kadınlar, 35 yaş üstü bireyler, engelliler, eski hükümlüler ve terörle mücadelede malul sayılmayacak şekilde yaralananlar, TYP başvurularında öncelikli olarak değerlendirilmektedir.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, işgücü piyasasına ilişkin sorunlara çözüm üretirken, aynı zamanda yereldeki en yakın aktör olarak özel politika gerektiren gruplara yönelik önemli görevleri yerine getirmekte ve bu konuda birçok destekleyici politikayı hayata geçirmektedir.

4.1. Kadınlar

Beşerî sermayenin büyüklüğü ve niteliği, ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli unsurları arasında yer almaktadır.

Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıldönümü olan 2023 yılında Dünya'nın en büyük on ekonomisi arasında yer alma hedefine ulaşılması noktasında, nüfusumuzun yaklaşık olarak yarısını oluşturan kadınların da ekonomik hayata etkin katılımı büyük öneme sahiptir. Kadınların ekonomik yaşama daha

fazla katılmaları ve toplumdaki konumlarının iyileştirilmesi, kalkınma ve büyümeden daha fazla pay almalarını sağlayacaktır.

Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması konulu 2010/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kadın istihdamı konusunda İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarına çeşitli görevler verilmiştir. Buna göre; İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları çalışmalarında kadın erkek fırsat eşitliğini gözetmekte ve bu kurullara "kadın" konusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından bir temsilcinin katılımı sağlanmaktadır. Ayrıca en az bir Kurul toplantısında kadınlara ilişkin özel gündem oluşturulmaktadır.

2002 yılında İŞKUR aracılığıyla özel sektörde 4 bin 543 kadın işe yerleştirilmiş iken; 2023 yılında yaklaşık 101 kat artışla 459 bin 203 kadın özel sektörde işe yerleştirilmiştir.

Bununla birlikte 2011'den bu yana kadın ve genç istihdamı ile mesleki yeterlilik belgesi sahibi olanların istihdamını teşvik etmek amacıyla; 31/12/2025 tarihine kadar 18 yaş ve üzeri kadınları istihdam eden özel sektör işverenlerinin kişinin durumuna göre 24 ila 54 ay arasında değişen sürelerle, prime esas kazanç üst sınırına kadarki sosyal güvenlik primi işveren payları (2023/1 dönemi için 2.051,64 ila 15.387,30 TL – 2023/2 dönemi için 2.749,97 ila 20.624,79 TL) fondan karşılanmıştır.

Şekil 9: Bireysel Görüşme Yapılan Kadın Oranı

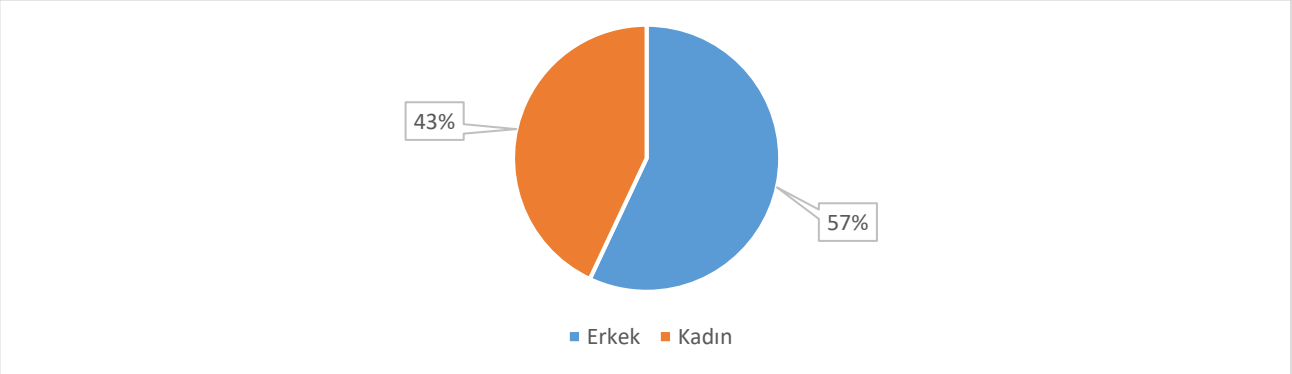

İŞKUR tarafından yapılan bireysel görüşmelerle, vatandaşlarımız Kurum hizmetleri hakkında bilgi sahibi olmakta ve işgücü piyasasına giriş noktasında daha donanımlı hale gelmektedir. 2023 yılında 2 milyon 58 bin 549 danışan ile 2 milyon 765 bin 984 bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. 2023 yılı içinde 876 bin 630 kadın danışan ile 1 milyon 132 bin 34 bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. 2023 yılı bireysel görüşme yapılan danışanların oransal dağılımı; %57 erkek ve %43 kadın olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 10: İşe Yerleştirilen Kadın Oranı

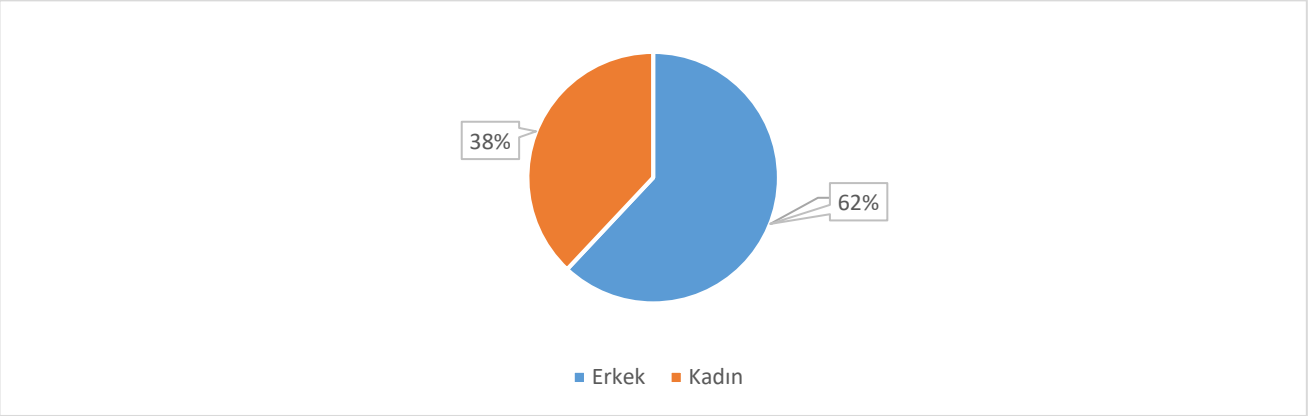

2023 yılında İŞKUR aracılığıyla özel sektörde işe yerleştirilen 1 milyon 220 bin 510 kişinin, 459 bin 203'ü kadındır. İşe yerleştirilenler içerisindeki kadın oranı %38, erkek oranı ise %62'tür.

Şekil 11: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Kadın Oranı

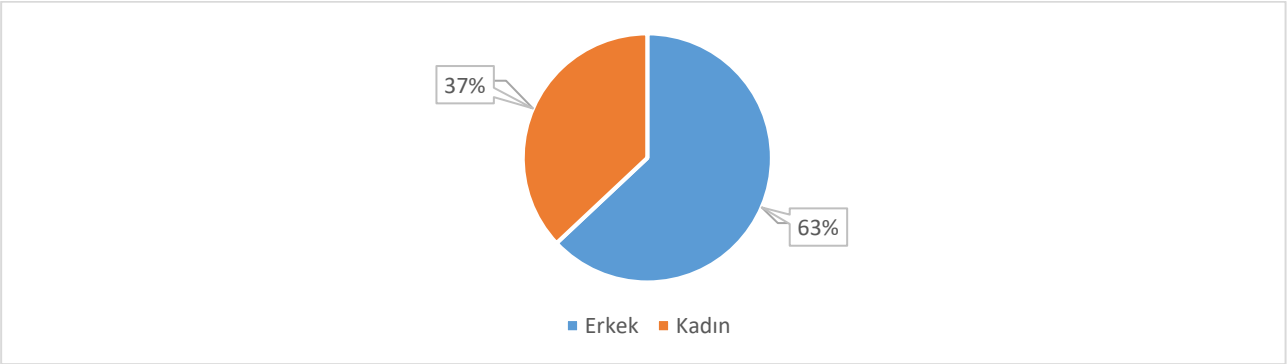

Mesleki eğitim kursları, özellikle kadınlar için Kurumumuz tarafından yürütülen önemli faaliyetlerden birisidir. Bu kapsamda 2023 yılında Kurumumuzun sağlamış olduğu mesleki eğitim kurslarından toplam bin 654 kişi yararlanmış olup, bu kişilerin 607'si kadın, bin 47'si ise erkektir. Mesleki eğitim kurslarından yararlananların %37'si kadınlardır.

Şekil 12: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Kadın Oranı

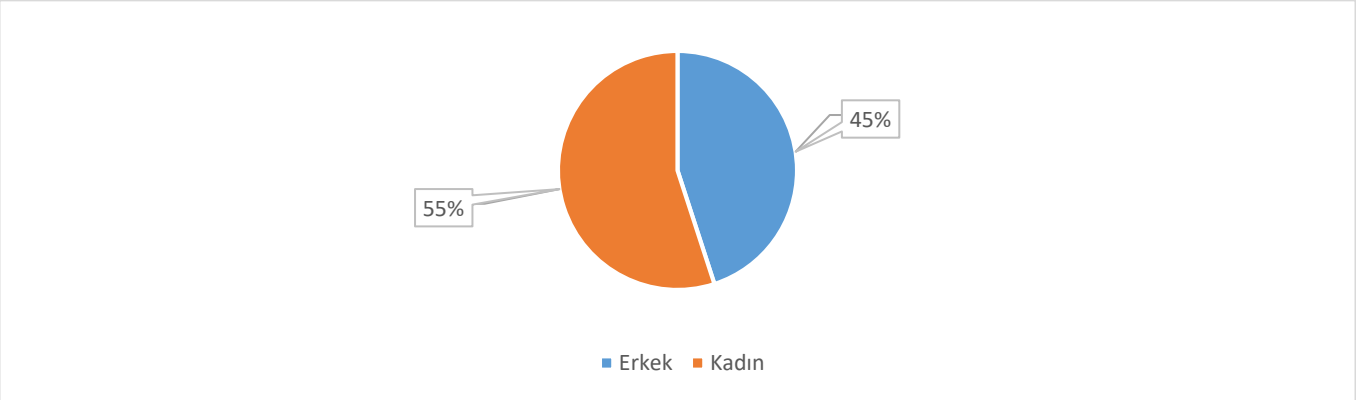

İşbaşı eğitim programları, aktif işgücü piyasası programları içerisinde önemli bir yer tutmakta ve işi işin başında öğrenmeyi sağlaması bakımından teorik eğitimden farklılaşmaktadır. 2023 yılında işbaşı eğitim programlarından 48 bin 817 kişi yararlanmıştır. Bu kişilerin 22 bin 056'sı erkekler, 26 bin 761'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Tablodan da görüleceği üzere, işbaşı eğitim programlarına katılanların %55'ini kadınlar oluşturmaktadır.

4.2. Gençler

Tecrübe eksikliği, beceri noksanlığı ve uyumsuzluğu başta olmak üzere çeşitli nedenlerden ötürü işgücü piyasasına girişte zorluk yaşayan gençlere (15-24 yaş) yönelik Kurumumuz tarafından önemli destek politikaları geliştirilmektedir. Bu kapsamda 2023 yılında 453 bin 123 genç, özel sektörde işe yerleştirilmiştir.

2011'den bu yana kadın ve genç istihdamı ile mesleki yeterlilik belgesi sahibi olmayı teşvik etmek maksadıyla; 31/12/2005 tarihine kadar 18-29 yaş arası gençleri istihdam eden özel sektör işverenlerinin 24 ile 54 ay arasında değişen sürelerle, prime esas kazanç üst sınırına kadarki sosyal güvenlik primi işveren payları (2023/1 dönemi için 2.051,64 ila 15.387,30 TL – 2023/2 dönemi için 2.749,97 ila 20.624,79 TL) İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanmıştır.

Çırak ve aday çıraklar ile işletmelerde mesleki eğitim gören, staj veya tamamlayıcı eğitime devam eden öğrenciler için ücret desteği sağlanmakta ve eğitim ile iş hayatı arasındaki ilişki güçlendirilmektedir.

Ayrıca üniversite öğrencilerinin de hızlı bir şekilde iş yaşamına geçişini sağlamak maksadıyla fen ve mühendislik bilimlerinde eğitim alan öğrencilerin öğrenimlerinin son yılında bir yarıyıl özel sektör işletmelerinde, teknoparklarda, Ar-Ge merkezlerinde ya da sanayi kuruluşlarında uygulamalı eğitimlerinde ücret desteği sağlanmaktadır.

Mesleksizlik sorununu çözmek ve iş arayanlara işgücü piyasasında talep edilen mesleki nitelik ve becerileri kazandırmak maksadıyla Türkiye'nin dört bir yanında mesleki eğitim kursları düzenlenmektedir. Gençlerimizin işgücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak ve mesleki tecrübe eksikliğini gidermek maksadıyla işbaşı eğitim programları düzenlenmektedir.

İşbaşı eğitim programları, işverenlerin talepleri ve günümüz şartlarına uygun şekilde yapılandırılmaktadır. Bu kapsamda 2018 yılında bilişim ve imalat sektörlerindeki mesleklerde düzenlenen işbaşı eğitim programlarının süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır. Söz konusu düzenlemeyle bilişim ve imalat sektörlerinde nitelikli işgücünün yetiştirilmesi özel olarak desteklenmektedir.

Gençlere nitelikli alanlarda ve geleceğin mesleklerinde eğitimler de sunulmaktadır. Siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama gibi çağımızın ve geleceğin meslekleri olarak görülen alanlarda düzenlenecek işbaşı eğitim programlarına katılan 18 - 29 yaş arası gençlerimiz için işbaşı eğitim programlarının süresi 9 aya uzatılmıştır.

Bireysel danışmanlık hizmetlerinin yanı sıra okullarda gerçekleştirilen danışmanlık faaliyetleri, Meslek Tanıtım Günleri, Meslek Seçimine Destek Dergisi ve İŞKUR Kampüslerde verilen hizmetlerle gençlere kariyer planlamalarında ve meslek seçimlerinde destek olunmaktadır.

İllerde düzenlenen "Meslek Tanıtım Günleri" ile üniversite tercihleri öncesinde öğrencilere yardımcı olmak amaçlanmaktadır. 2023 yılında 32.356 genç bu faaliyetlere katılmıştır.

Meslek seçme aşamasında bulunan öğrencilere ve velilerine yardımcı olmak amacıyla hazırlanan ve 2013 yılında 700 bin adet, 2014-2018 yılları arasında 1'er milyon adet basılarak dağıtılan Meslek Seçimine Destek Dergisi, 2019 yılında da 500 bin adet basılarak dağıtılmıştır. İş ve meslek danışmanları tarafından yapılan okul ziyaretleri kapsamında düzenlenen seminerlerde iş arama becerileri ve dergi hakkında öğrenciler bilgilendirilmiş ve dergiler okullarda öğrencilerle paylaşılmıştır. 2020 yılından itibaren gelişen teknolojiyle uyumlu olarak Meslek Seçimine Destek Dergisi online ortamda dijital olarak öğrencilere sunulmuştur.

Üniversite öğrencilerine etkin bir şekilde iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunulabilmesi için devlet ve vakıf üniversitelerinde kampüslerde/fakültelerde/yüksekokullarda 2013 yılından bu yana 105 noktada faaliyet gösteren Üniversite İrtibat Noktaları, 2020 yılında yeniden yapılandırılmıştır ve "İŞKUR Kampüs" adıyla faaliyetlerine devam etmektedir.

Yeni yapıda İş Kulübü ve Üniversite Kariyer Merkezleri iş birliği artırılarak öğrencilere hizmet sunulmaya devam edilmektedir. Sunulan hizmetlerde etkinliğin artırılması amaçlanmıştır. 2023 yılı itibarıyla 81 ilde 170 üniversitede İŞKUR Kampüs faaliyetimiz devam etmektedir.

"Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençler (NEET)" özel politika gerektiren gruplar arasında yer almakta olup Kurumumuz potansiyel olarak bu grupta yer alabilecek kişileri tespit etmekte ve bu kitleye yönelik faaliyetler yürütmektedir. Bu kapsamda, İŞKUR'a kayıtlı 15-24 yaş aralığındaki gençlere yönelik potansiyel NEET tespiti ve İş Avcılığı Danışmanlık Modeli 2019 yılında hayata geçirilmiştir. Bu çalışmada İŞKUR'a kayıtlı olan kişiler arasından potansiyel olarak NEET olarak değerlendirilenler tespit edilmektedir. NEET olarak tespit edilen kişilerin işgücü piyasasına kazandırılmasına yönelik iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunulmaktadır. Bu modelde iş ve meslek danışmanı potansiyel NEET birey için uygun Kurum hizmeti taraması yapmakta, uygun hizmet tespit edildiğinde birey ile iletişime geçilmektedir. Bu kapsamda, 2023 yılında 63 bin 428 gence ulaşılmış olup bu gençlerin 16 bin 821'i İŞKUR aracılığıyla işe yerleştirilmiş, bin 530'u ise aktif işgücü piyasası programlarına dâhil edilerek işgücü piyasasına kazandırılmıştır.

Üniversiteler, yerel düzeyde faaliyet gösteren diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde düzenlenen Kariyer Günü etkinlikleri ile çalışma hayatına yeni atılacak olan nitelikli gençler, işverenler ve alanında uzman kişilerle buluşturulmakta ve gençlerin sektörler ve firmalar hakkında bilgi edinerek kariyer planlaması yapmasına destek sağlanmaktadır. Ayrıca üniversite öğrencilerine yönelik 81 ilde "İŞKUR Kampüste" ismiyle üniversite öğrencilerinin eğitimden iş hayatına geçiş yapmasını destekleme maksadıyla bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmiştir. 2022 yılında 58 kariyer günü düzenlenebilmiş ve kariyer günlerine 55 bin 40 kişi katılım sağlamıştır. 2023 yılında ise 22 kariyer günü düzenlenmiş olup 39 bin 707 kişi katılım sağlamıştır.

2019 yılında Mersin ilinde "Türkiye'nin ilk sanal istihdam fuarı" gerçekleştirilmiş, 2-3 Mayıs 2019 tarihlerinde 9 uncusu düzenlenen Mersin İş ve Kariyer Fuarı (MERSİNİF) 2019 etkinliği ile eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Etkinliğin ikincisi 25-26 Eylül 2019 tarihlerinde 50 firmanın katılımıyla, üçüncüsü 26-27 Aralık 2019 tarihlerinde 132 firmanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Dördüncü Sanal İstihdam Fuarı ise 24-25 Aralık 2020 tarihlerinde kısa ve orta vadede en çok işgücü talebinde bulunacak 50 firmayla gerçekleştirilmiştir.

08-09 Temmuz 2021 tarihinde beşinci Sanal İstihdam Fuarımız kısa ve orta vadede en çok işgücü talebinde bulunacak 51 firmayla gerçekleştirilmiş olup, bu firmaların başvuruya açmış olduğu açık iş sayısı 9 bindir. Söz konusu fuara katılımcı olacak işverenler turizm sektöründen ve pandemi döneminde en fazla işgücü talebinde bulunacak firmalar arasından seçilmiştir.

2022 yılında gerçekleştirilen altıncı sanal istihdam fuarı Bursa ili özelinde, yedinci sanal fuar Sinop ili özelinde, sekizinci sanal fuar ise Mersin ili özelinde düzenlenmiş ve başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Bursa'da düzenlenen altıncı sanal fuar aynı zamanda İŞKUR'un kendi platformu üzerinden gerçekleştirilen ilk fuar olma özelliği taşımaktadır.

2022 yılında iller özelinde yapılan sanal istihdam fuarlarını bölgesel düzeyde yapılan sanal fuarlar izlemiştir. Bölgesel sanal istihdam fuarları 29 ilde (İzmir - Denizli, Kocaeli - Kırklareli - Balıkesir - Çanakkale, Antalya - Kahramanmaraş - Hatay - Osmaniye, Sakarya - Tekirdağ - Yalova - Düzce, Eskişehir - Konya, Aksaray - Kayseri, Samsun - Zonguldak - Kastamonu, Erzurum - Muş - Van, Afyonkarahisar - Manisa, Diyarbakır - Mardin - Gaziantep) gerçekleştirilmiştir.

2022 yılı içerisinde 32 farklı ilin katılımıyla düzenlenen sanal istihdam fuarları süresince çevrim içi seminerler, engelli görüşmeleri ve mülakatlar yapılmıştır. 32 sanal fuar için toplam 1104 stant oluşturulmuş, fuarları 35.287 iş arayan ziyaret etmiş ve 31.771 adet özgeçmiş iletilerek iş başvurusunda bulunulmuştur. Ayrıca 50'den fazla seminer düzenlenmiştir.

2023 yılı içerisinde 78 ilin katılım sağladığı 10 adet bölgesel, 1 adet tematik sanal istihdam fuarı düzenlenmiştir;

- Mart ayında, 2.602 ziyaretçinin katılımı ile Akdeniz Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı,
- Nisan ayında, 1.712 ziyaretçinin katılımı ile Ege Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı, 1331 ziyaretçinin katılımı ile 2. Ege Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı ve 2.777 ziyaretçinin katılımı ile İç Anadolu 1.Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı,
- Mayıs ayında, 1.209 ziyaretçinin katılımı ile İç Anadolu 2.Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı, 1.775 ziyaretçinin katılımı ile Marmara 1.Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı, 6.164 ziyaretçinin katılımı ile Marmara 2.Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı, 5.550 ziyaretçinin katılımı ile Karadeniz 1.Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı ve 5.595 ziyaretçinin katılımı ile Karadeniz 2.Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı,
- Haziran ayında, 7.181 ziyaretçinin katılımı ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesel Sanal İstihdam Fuarı,
- Ekim ayında, 21.132 ziyaretçinin katılımı ile Bilişim Temalı Sanal İstihdam Fuarı düzenlenmiştir. Cumhuriyetimizin 100. Yılına ithafen düzenlenen bu fuar, ilk tematik sanal fuar olması dolayısıyla da ayrıca önemlidir.

2019 – 2023 yılları arasında 48 adet sanal fuar düzenlenmiştir. Bu fuarlar; Türkiye geneli, bölgesel ya da il bazlı olarak düzenlenmiştir. 2022 yılı itibarıyla düzenlenen sanal istihdam fuarları İŞKUR'un kendi platformu üzerinden gerçekleştirilmiştir. İş arayan ve işverenlere zaman ve maliyet tasarrufu sağlayan Sanal İstihdam Fuarında, iş arayan vatandaşlar "https://sanalistihdamfuari.iskur.gov.tr" adresi üzerinden firmalar hakkında bilgi temin ederek firma yetkilileri ile güvenli bir şekilde çevrim içi görüşme gerçekleştirebilmekte, özgeçmiş yükleyebilmekte, fuar esnasında planlanan çevrim içi seminerlere katılım sağlayabilmektedir.

Şekil 13: Özel Sektörde İşe Yerleştirilen Genç Sayısı

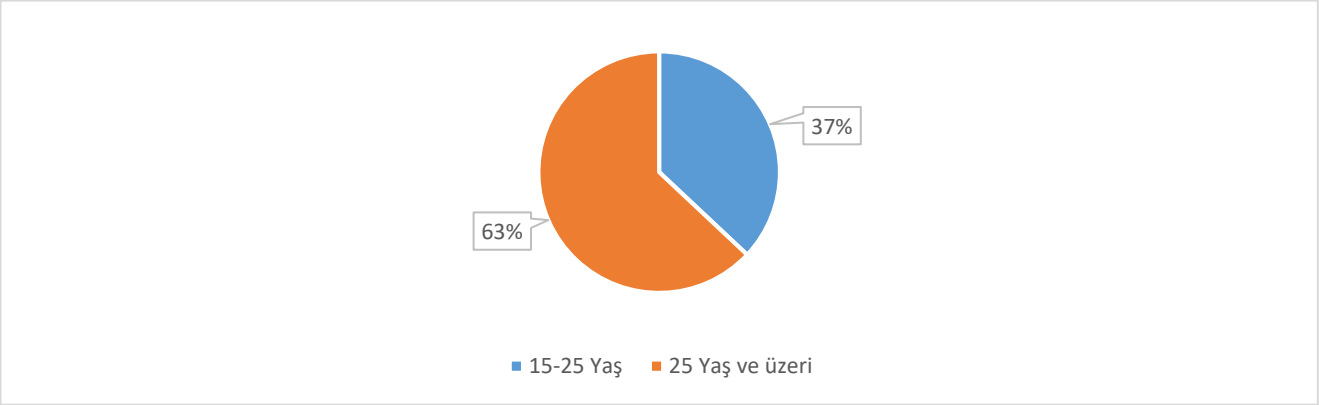

Gençlere yönelik özel çalışmaların da etkisiyle, özel sektörde 2023 yılında işe yerleştirilmesine aracılık edilen 1 milyon 220 bin 510 kişinin, %37'si gençlerden (453 bin 123) oluşmaktadır.

Şekil 14: Gençlerle Yapılan Bireysel Görüşme Sayısı

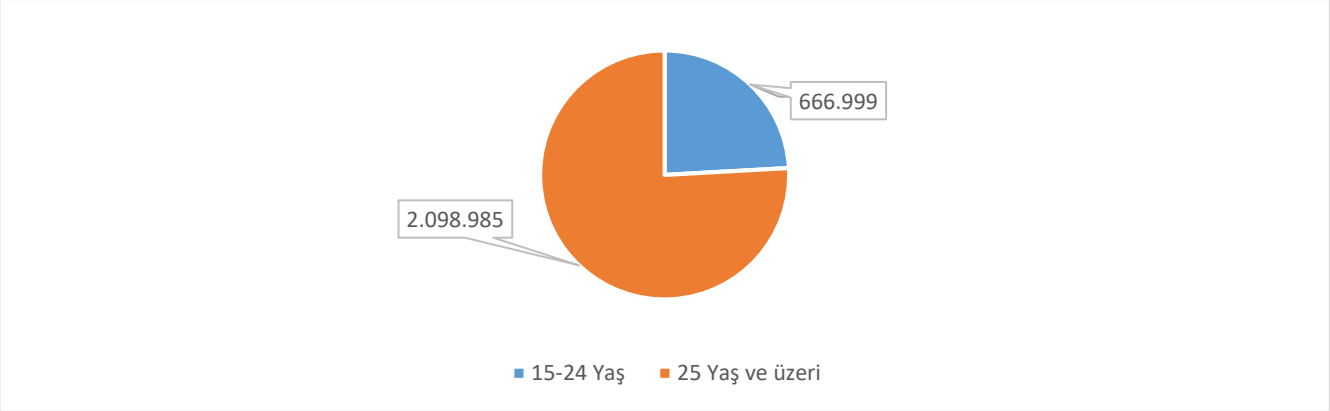

Bireysel görüşme sayısı 2023 yılında 2 milyon 765 bin 984 olarak gerçekleşmiş olup 15-24 yaş grubunda yer alan gençlerde bu sayı 666 bin 999'dur.

Eğitim ve öğretim kurumlarına gerçekleştirilen ziyaretlerle öğrencilerin; meslekler, meslek seçiminin önemi, iş arama becerileri gibi kariyer planlamasında önemli konular hakkında bilgilendirilmeleri hedeflenmektedir. 2023 yılında 9 bin 185 eğitim-öğretim kurumu ziyareti gerçekleştirilmiştir.

Şekil 15: Mesleki Eğitim Kurslarından Faydalanan Genç Sayısı

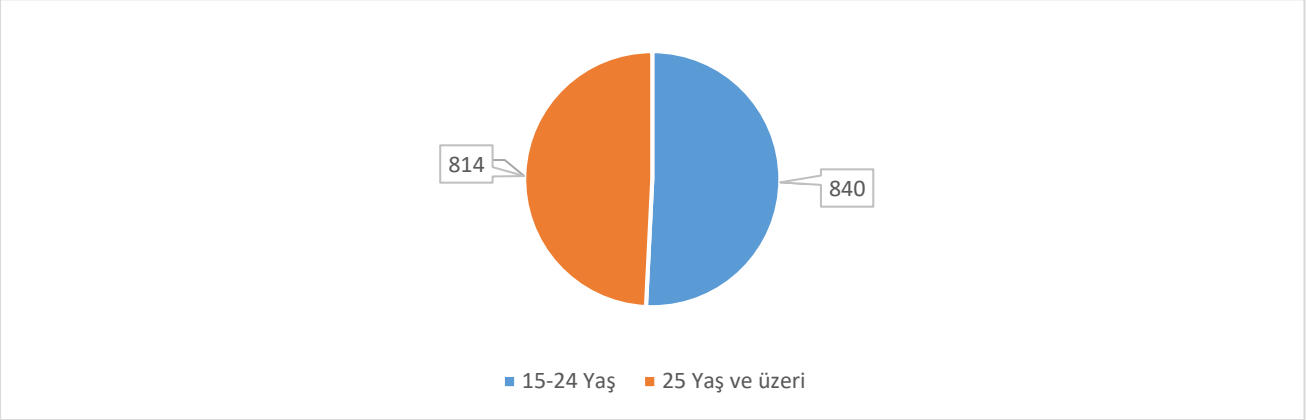

2023 yılında toplam bin 654 kişi mesleki eğitim kurslarından yararlanmıştır. Bu kişilerin 840'ı 15-24 yaş grubunda yer almaktadır.

Şekil 16: İşbaşı Eğitim Programlarından Faydalanan Genç Sayısı

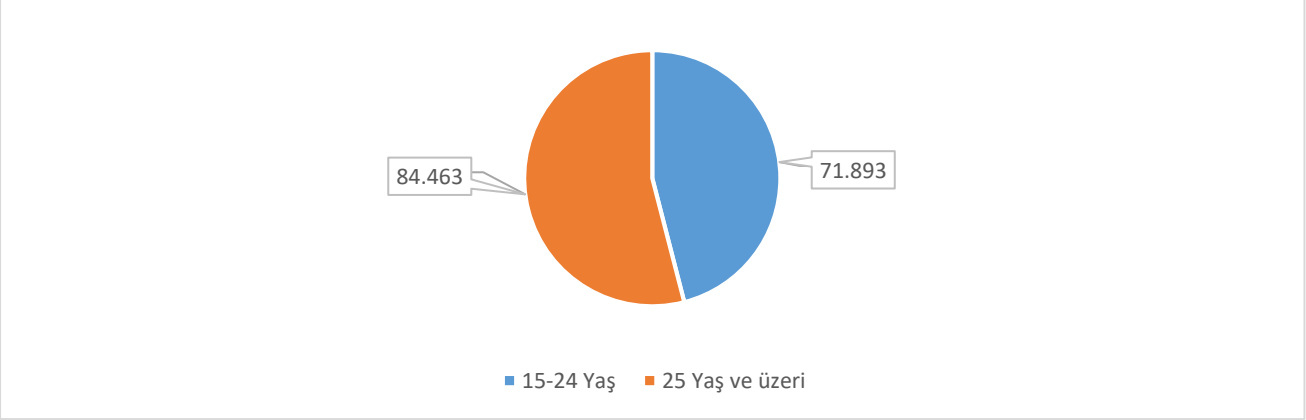

2023 yılında işbaşı eğitim programlarına katılan 156 bin 356 kişinin, 71 bin 893'ü gençlerden oluşmaktadır. Bu tablo, programın genç istihdamına yönelik önemini kanıtlamaktadır.

4.3. Engelliler

Ülkemizde engellilerin işçi olarak istihdamı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesinde öngörülen kota sistemi çerçevesinde gerçekleştirilmekle birlikte; kota kapsamında olmayan işyerlerine sağlanan teşviklerle de engelli istihdamı desteklenmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu başlıklı 30 uncu maddesine istinaden işverenler, elli (tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde 51) veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü olup çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Kurumumuz aracılığı ile sağlamaktadır.

Tablo 1: 2023 Yılı Aralık Sonu İtibarıyla Engelli İşçi Kontenjan Durumu (Ülke Geneli)

İŞVEREN TÜRÜ	Çalıştırmakla Yükümlü Olduğu Engelli İşçi Sayısı	Çalışan Engelli İşçi Sayısı (50+ İşyeri)	Açık Engelli İşçi Kontenjan Sayısı	Kontenjan Fazlası Çalışan Engelli İşçi Sayısı	Kontenjan Doluluk Oranı	Kontenjan Fazlası Dâhil Doluluk Oranı
KAMU	22.528	22.449	3.532	3.453	%84,3	%99,6
ÖZEL	132.692	121.729	21.370	10.407	%82,4	%91,7
TOPLAM	155.220	144.178	24.902	13.860	%83,9	%92,8

İŞKUR'un zorunlu kontenjanların takibiyle ilgili 2023 yılı Aralık ayı sonu verilerine göre, ülke genelinde engelli işçi çalıştırmakla yükümlü bulunan kamu kurum ve kuruluşlarında çalıştırmakla yükümlü olunan engelli işçi sayısı 22 bin 528 olmakla birlikte çalıştırdıkları engelli işçi sayısı 22 bin 449'dur. 2023 yılı Aralık sonu itibarıyla kamu kurum ve kuruluşlarının açık engelli işçi kontenjanı sayısı 3 bin 532'dir. Öte yandan, kamu kurum ve kuruluşları toplamda 3 bin 453 engelli işçiyi ise kontenjan fazlası olarak çalıştırmaktadır. Kamu işyerleri için kontenjan doluluk oranı ise %84,3 olmakla birlikte kontenjan fazlası çalışanlar dâhil edildiğinde doluluk oranı %99,6 olmaktadır.

Yine, İŞKUR verilerine göre, 2023 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla ülke genelinde engelli işçi çalıştırmakla yükümlü özel sektör işverenlerinin çalıştırmakla yükümlü olduğu engelli işçi sayısı 132 bin 692 olmakla birlikte çalıştırdıkları engelli işçi sayısı 121 bin 729'dur. 2023 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla özel sektör işverenlerinin açık engelli işçi kontenjanı sayısı 21 bin 370'tir. Öte yandan, özel sektör işverenleri toplamda 10 bin 407 engelli işçiyi ise kontenjan fazlası olarak çalıştırmaktadır. Özel sektör işyerleri için kontenjan doluluk oranı %82,4 olmakla birlikte kontenjan fazlası çalışanlar dâhil edildiğinde doluluk oranı %91,7 olmaktadır.

2002 yılında çalışan engelli işçi sayısı 45 bin 621 iken, 2023 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla bu sayı 144 bin 178'e yükselmiştir.

Ayrıca, kota kapsamında olup olmamasına bakılmaksızın özel sektör işverenlerinin çalıştırdığı engellilerin prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı (2023/1 dönemi için 2.051,64 TL – 2023/2 dönemi için 2.749,97 TL) Hazine tarafından karşılanmaktadır.

Yükümlü olduğu halde engelli istihdam etmeyen işverenlere ise idari yaptırım uygulanmaktadır. Bu kapsamda engelli işçi çalıştırmadığı için işverenlerden tahsil edilen ceza paraları; engellilerin kendi işini kurmaları, engellinin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri, engellinin işe yerleştirilmesi, işe ve işyerine uyumunun sağlanması projelerinde kullanılmaktadır.

Kanun hükmü gereğince, işverenlerin engelli işçileri meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü olmaları nedeniyle, işverenin talebine şartları tutarak başvuru yapan ve görüşmeye gelen engellileri işverenin uygun bulmayarak işe almaması veya engelli kontenjan açığı için talep vermeyerek yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda ise işverene 4857 sayılı İş Kanununun 101'inci maddesine istinaden çalıştırmadığı her engelli ve çalıştırmadığı her ay için

Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce idari para cezası uygulanmaktadır. Kamu kuruluşları da bu para cezasından hiçbir şekilde muaf tutulmamaktadır. (2023 yılı için İPC tutarı her ay için çalıştırmadığı kişi başına 13.190 TL'dir)

İŞKUR'a gerekli belgeleri ibraz ederek engelli statüsünde kayıt yapılmaktadır. Pandemi nedeniyle engelli rapor süreleri uzatılarak engellilerimize bu hususta kolaylık sağlanmış ve engelli sağlık kurulu raporlarının bitiş tarihi 01/01/2020-31/12/2023 tarih aralığında olan süreli engelli sağlık kurulu raporları süresi resen 30/06/2024 tarihine kadar uzatılmıştır. İŞKUR'a kaydolarak iş arayan engellilere iş ve meslek danışmalığı hizmetleri verilerek engelliler; ya mesleki niteliklerini artırmak için kurs veya işbaşı eğitim programlarına yönlendirilmekte ya da durumlarına uygun işlere yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca, engellilerin kendi işlerini kurmaları da teşvik edilmektedir.

Şekil 17: Engelli İşe Yerleştirme Sayısı

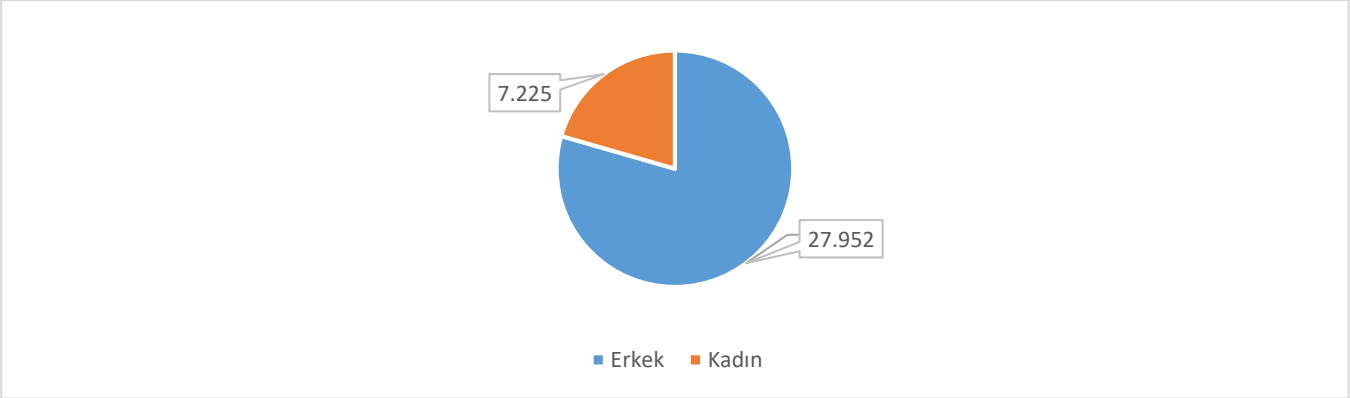

2023 yılında 35 bin 177 engelli vatandaşımız Kurumumuz tarafından işe yerleştirilmiştir. Bu kapsamda işe yerleşenlerin 7 bin 225'i kadınlardan, 27.952'si ise erkeklerden oluşmaktadır.

Şekil 18: Bireysel Görüşme Yapılan Engelli Sayısı

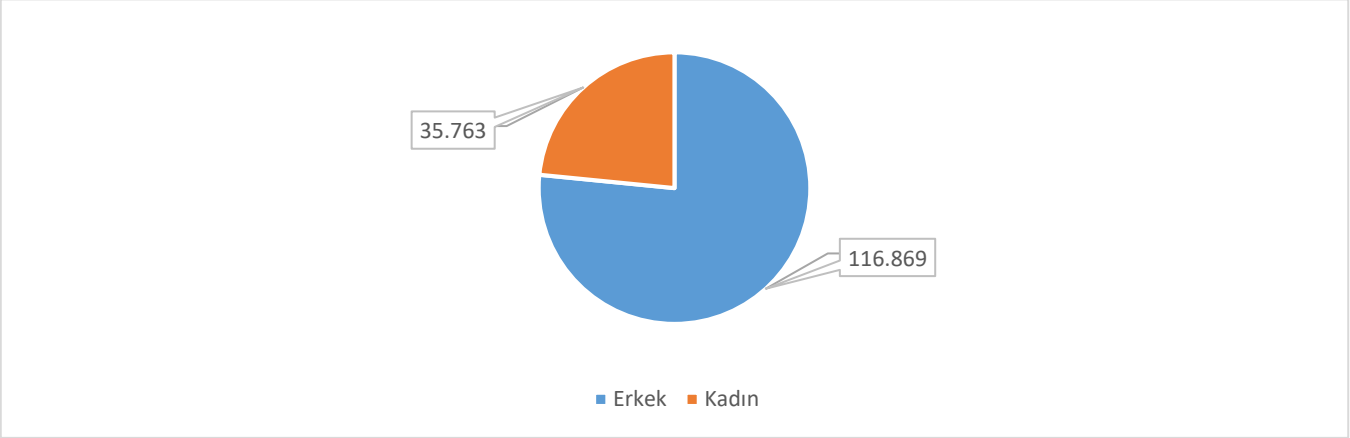

2023 yılında 152 bin 632 engelli bireyle, 268 bin 429 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşme yapılan engellilerden 116 bin 869'u erkek, 35 bin 763'ü ise kadındır.

Şekil 19: Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Engelli Sayısı

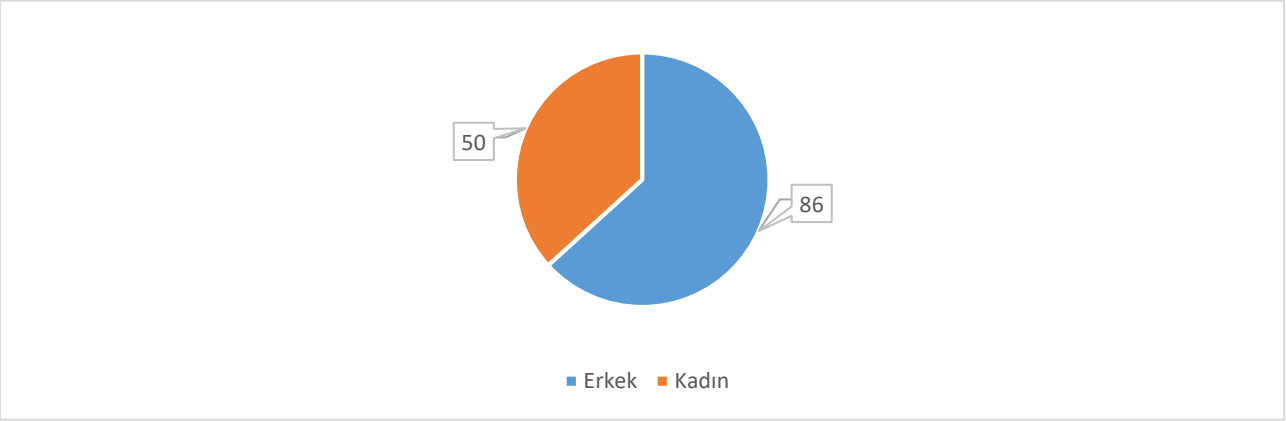

2023 yılında 136 engelli birey mesleki eğitim kurslarından faydalandırılmıştır. Kurslardan faydalananların 86'sı erkek, 50'si ise kadınlardan oluşmaktadır.

Şekil 20: İşbaşı Eğitim Programlarına Katılan Engelli Sayısı

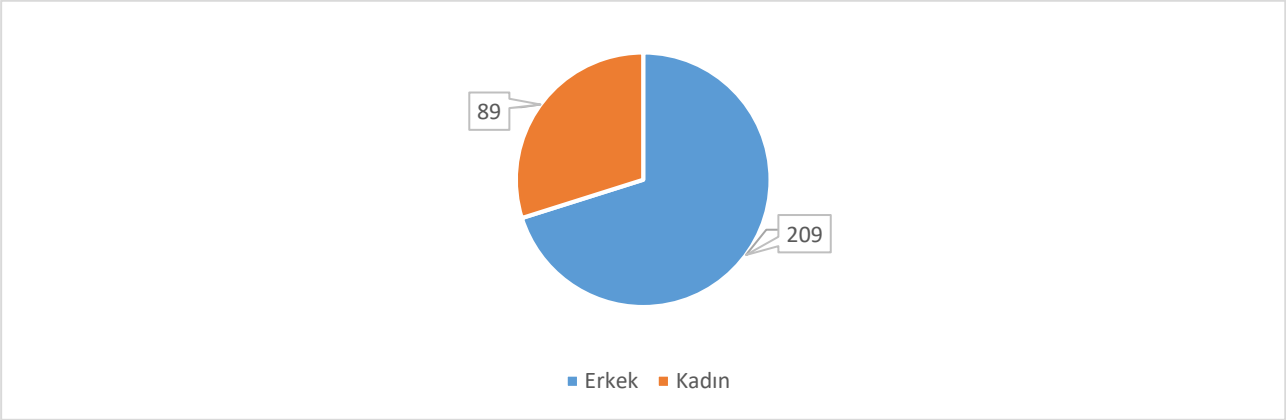

2023 yılında 298 engelli birey işbaşı eğitim programlarından faydalandırılmıştır. Bu kapsamda programdan faydalananların 209'u erkek, 89'u ise kadınlardan oluşmaktadır.

Kurumumuz tarafından kendi işini kurmak isteyen engellilere 150 bin TL'ye kadar hibe desteği sağlanmıştır. Engelliler tarafından hazırlanan projelerde amaç engellinin bizzat işin başında olması ve çalışmasıdır. Yeni bir iş kuracak engellinin iş kuracağı alanda mesleki eğitim diploma veya sertifikası ile girişimcilik eğitimi sertifikası sahibi olması gerekmektedir. Bu kapsamda sağlanan destekler aşağıda yer almaktadır.

Tarım ve hayvancılık sektörüne ait projelerde:

- Kuruluş İşlemleri Desteği: İşyeri kuruluşu için yapılan resmi işlemler, onaylar, izinler, ruhsatlar gibi masraflar için en fazla 10.000 TL'dir.

- İşletme Gideri Desteği: Sözleşme imza tarihinden itibaren işletmeye 12 ay içinde olmak şartı ile fatura karşılığı olarak işletme giderlerinin (su, elektrik, iletişim, ısınma, kira tanıtım) en fazla %60'ını geçmeyecek şekilde yıllık toplamda en fazla 15.000 TL'dir.
- Kuruluş Desteği: Sözleşme imza tarihinden itibaren 12 ay boyunca belge karşılığı olmak üzere işletmenin temel faaliyet alanı ile ilgili makine, teçhizat, yazılım, donanım, ofis malzemesi gibi maliyetler için vergiler dâhil en fazla 90.000TL olmak üzere KDV ve tüm gider kalemleri dâhil en fazla 115.000TL.

Diğer sektörlere ait projelerde:

- Kuruluş işlemleri desteği; işyeri kuruluşu için yapılan işlemler, onaylar, izinler, ruhsatlar ve sigorta gibi masraflar için belge karşılığı olmak üzere en fazla 10.000TL,
- İşletme gideri desteği; sözleşme imza tarihinden sonra 12 ay süre ile belge karşılığı olarak işletme giderinin (su, elektrik, iletişim, ısınma, tanıtım ve kira) %60'ını geçmeyecek şekilde yıllık toplamda en fazla 30.000TL, (ilgili mevzuat hükümlerinin yerine getirilmesi şartıyla 30.000TL'lik işletme gideri desteği içerisinden en fazla 15.000TL'ye kadar kira desteği verilebilir)
- Kuruluş (demirbaş) desteği; sözleşme imza tarihinden itibaren 12 ay boyunca belge karşılığı olmak üzere işletmenin temel faaliyet alanı ile ilgili makine, teçhizat, yazılım, donanım, ofis malzemesi gibi maliyetler için vergiler dâhil en fazla 110.000TL olmak üzere KDV ve tüm gider kalemleri dâhil en fazla 150.000TL destek sağlanmaktadır.

Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon 2023 yılında engellilerin kendi işini kurması ile ilgili 296 adet proje sunulmuş, bu projelerden 149'u desteklenmiştir.

Engellilere yönelik sunulan Kurum hizmetlerinin kapasitesinin geliştirilmesi ve standart hale getirilmesi amacıyla, engelli bireylerin istihdama kazandırılması için dünyada gelişmiş birçok ülkede uygulanan modern ve maliyet etkin yöntem olarak kabul edilen destekli istihdam modeli (İş Koçluğu) uygulamasının Kurumumuz bünyesinde hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar 2018 yılı itibarıyla başlatılmıştır. Engelli İş Koçluğu, engelli bireylerin istihdama geçişinde, istihdamda iken işe uyumlarının sağlanmasında ve dolayısıyla engellilerin istihdamının sürdürülebilir olmasında etkin kullanılan bir yöntemdir. 2023 yılında modelin geliştirilmesi için çalışmalar devam etmiştir. **2023 yılı sonu itibarıyla**, iş ve meslek danışmanlarının branşlaşması kapsamında 81 ilde 120 birimde Engelli İş Koçluğu hizmeti sunulmaktadır.

Engelli İş Koçu olarak görev yapan iş ve meslek danışmanlarının işitme engelli vatandaşlarla yapacakları görüşmelerin daha etkin sürdürülmesi amacıyla 2023 yılında 67 Engelli İş Koçuna 3'er gün süren çevrim içi İkinci Seviye İşaret Dili Eğitimleri düzenlenmiştir. Böylece, İkinci Seviye İşaret Dili Eğitimi alan Engelli İş Koçu sayısı 214'e çıkmıştır.

4.4. Eski Hükümlüler

Eski hükümlüler, başta önyargılar olmak üzere çeşitli nedenlerle işgücü piyasasına girmekte zorluk yaşamaktadır. Ülkemizde eski hükümlü istihdamı konusunda kota sistemi uygulanmak suretiyle bu kişilerin istihdam edilmelerine çalışılmaktadır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre; işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi veya 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

Kanun hükmü gereğince, kamu işverenlerinin eski hükümlü işçileri meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlü olmaları nedeniyle, işverenin talebine şartları tutarak başvuru yapan ve görüşmeye gelen eski hükümlülerin işverenin uygun bulmayarak işe almaması veya eski hükümlü kontenjan açığı için talep vermeyerek yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda ise işverene 4857 sayılı İş Kanununun 101 inci maddesine istinaden çalıştırmadığı her eski hükümlü ve çalıştırmadığı her ay için Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce idari para cezası uygulanmaktadır (2023 yılı için İPC tutarı her ay için çalıştırmadığı kişi başına 13.190 TL'dir).

Eski hükümlü işçi çalıştırmadığı için işverenlerden tahsil edilen ceza paraları; eski hükümlülerin kendi işini kurmaları gibi projelerde kullanılmaktadır.

Kurumumuz eski hükümlülere yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Bireysel görüşmeler aracılığıyla bu kişilerin karşılaşmış oldukları sorunların ortadan kaldırılmasına çalışılmakta, ayrıca kendi işini kurmak isteyen eski hükümlülere Kurumumuzca hibe desteği sağlanmaktadır.

Bunun yanı sıra mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları vasıtasıyla da eski hükümlü istihdamı noktasında önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Şekil 21: Bireysel Görüşme Yapılan Eski Hükümlü Sayısı

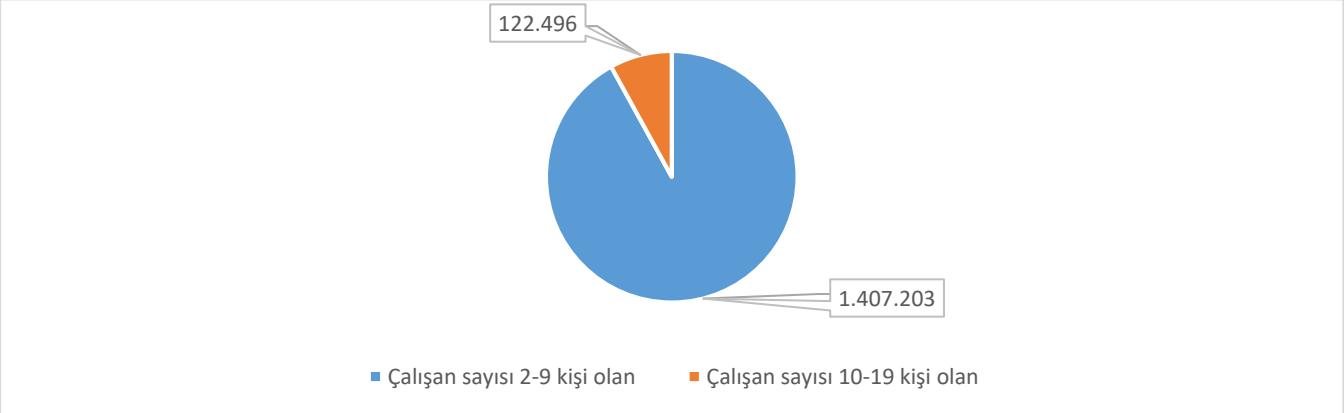

2023 yılında 12.006 eski hükümlü ile 20.467 bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşme yapılan eski hükümlülerin 11.653'ü erkek, 353'ü kadındır.

Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyon aracılığıyla, 2023 yılında eski hükümlülerin kendi işini kurması ile ilgili 204 adet proje alınmış ve 112 proje desteklenmiştir.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, işgücü piyasasına ilişkin sorunlara çözüm üretirken, aynı zamanda yereldeki en yakın aktör olarak özel politika gerektiren gruplara yönelik önemli görevleri yerine getirmekte ve bu konuda birçok destekleyici politikayı hayata geçirmektedir.

4.5. Sosyal Yardım İstihdam Bağlantısı

Ülkemizde yürütülmekte olan sosyal yardım uygulamaları ile istihdam arasındaki bağlantının kurulması ve sosyal yardım sisteminin yeniden yapılandırılması amacıyla sosyal yardım alan hanelerde ikamet eden ve çalışabilir durumda olan kişilerin işgücü piyasasına kazandırılarak sosyal içermelerinin sağlanması öngörülmektedir.

Bu doğrultuda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) tarafından yapılan yönlendirmeler neticesinde 2023 yılı içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda yer alan tabloda yer almaktadır.

Tablo 2: Sosyal Yardım - İstihdam Bağlantısı Kapsamındaki Faaliyetler

Faaliyet Türü / Yıl	2023
Aktif İşgücü Kursu	2.337
İMD Görüşmesi	75.679
İşe Yerleştirme	16.825
Sisteme Kaydedilme	71.716
TYP	15.132

5. İŞ VE MESLEK DANIŞMANLIĞINA YÖNELİK FAALİYETLER

İş arayanların ve iş bulmak amacıyla meslek edinmek, mesleklerini geliştirmek ya da değiştirmek isteyenlerin özellikleri ile işin ve mesleğin gerektirdiği nitelik ve şartların karşılaştırılarak, bireyin istek ve durumuna en uygun işi veya mesleği seçmesi, seçtiği meslekle ilgili eğitim imkânlarından yararlanması, işe yerleştirilmesi, işe uyumunun sağlanması konusunda sistemli olarak yardım edilmesi iş ve meslek danışmanlığı olarak tanımlanmaktadır.

İŞKUR, 1991 yılında başlatılan iş ve meslek danışmanlığı hizmetlerini, 2012 ve 2013 yıllarında kademeli olarak 4.000 iş ve meslek danışmanı istihdam ederek daha geniş kitlelere ulaştırmış ve daha etkin bir şekilde sunar hale getirmiştir. Günümüzde gerek Kurum içi gerekse Kurum dışı iş ve meslek danışmanı atamaları ile söz konusu hizmetin etkinliği gün geçtikçe artmaktadır.

2012 yılında iş ve meslek danışmanlarının göreve başlamasıyla birlikte danışmanlık hizmetleri nitelik ve nicelik açısından önemli bir gelişme göstermiştir. 2023 yıl sonu itibarıyla 4.665 iş ve meslek danışmanı ile danışmanlık hizmetleri etkin bir şekilde sunulmuştur.

5.1. İş Kulübü Çalışmaları

İş Kulüpleri, kadınlar, gençler, engelliler, uzun süreli işsizler, eski hükümlüler gibi özel politika gerektiren gruplara yönelik yöntem ve motivasyon desteği vermeyi hedefleyen yoğunlaştırılmış bir iş ve meslek danışmanlığı programıdır.

2023 yılında 51.625 kişi İş Kulübü hizmetlerinden faydalanmıştır. İş Kulüplerinin faaliyete geçtiği 2017 yılından 2023 yılı sonuna kadar ise toplam 262.041 kişi yararlanmıştır.

İş Kulüpleri 2020 yılı Haziran ayından itibaren çevrim içi ortama da taşınmıştır. Böylece pandemi döneminde iş arayanların ve öğrencilerin İş Kulüplerinden yararlanmaya devam etmesi sağlanmıştır. 2023 yılı sonu itibarıyla Türkiye genelinde 112 İş Kulübü bulunmaktadır.

5.2. İnsan Kaynakları (İK) Platformu Çalışmaları

İnsan Kaynakları (İK) Platformu, işyeri bünyesinde insan kaynakları departmanı bulunan ve tercihen en az 10 çalışanı olan işyerlerini hedef kitle olarak belirleyen özelleştirilmiş işveren danışmanlığı hizmetleridir. İşletmelerin işe alım sürecinde yetkili ve sorumlu İşveren/Yönetici/Müdür/İnsan Kaynakları Yöneticileri/Uzmanları/Temsilcilerinin Kurumumuzun tüm faaliyetleri hakkında bilgilendirilmesi, işverenlere yönelik hizmetlerin ve farkındalığın geliştirilmesi amacıyla İK Platformu oluşturulmuştur.

İK Platformu, firmaların İnsan Kaynakları yöneticileri ya da işverenleriyle daha sıkı ve etkin iletişimde bulunmak suretiyle aylık olarak düzenli toplantılar, bilgilendirmeler, organizasyonlar düzenlenerek iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında sunulan işveren danışmanlığının özel bir türünü oluşturmaktadır. Hâlihazırda 81 ilde 107 İK Platformu bulunmaktadır.

5.3. Meslek Danışmanlığı Çalışmaları

Kurumumuza verilmiş olan "eğitim ve öğretim kurumlarına yönelik meslek danışmanlığı faaliyetlerini yürütmek" görevi kapsamında İl Müdürlüğü/Hizmet Merkezlerinde görevli iş ve meslek danışmanları tarafından eğitim-öğretim kurumu ziyaretleri gerçekleştirilmektedir.

Eğitim kurumu ziyaretleri kapsamında 2023 yılı içerisinde 9.185 okul ziyaret edilmiştir. Söz konusu ziyaretlerle Kurumumuzun bilinirliğini ve tanınırlığını artırmak, üniversite tercihleri öncesinde öğrencilere yardımcı olmak, yanlış meslek seçiminin olumsuz etkilerini gidermek ve kariyer yolunda gençlerimizi yalnız bırakmamak hedeflenmektedir.

İŞKUR Mesleki Yönelim Test Bataryası ile kişilerin mesleki özelliklerinin tanımlanmasına yardımcı olunmaktadır. Bu kapsamda 2023 yılı içerisinde 10.867 danışana MYTB uygulanmıştır. Meslek Seçimine Destek Dergisinin dokuzuncu sayısı hazırlanarak dijital olarak Kurum internet sitesinde yayımlanmıştır. 2023 yılı içerisinde düzenlenen 285 Meslek Tanıtım Gününde 32.356 öğrenciye meslekler, erbapları tarafından anlatılmıştır.

6. ÜYE KURUMLARIN TOPLANTILARA KATILIM DURUMLARI

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının yıl içinde dört kez olağan, ihtiyaç halinde ise olağanüstü yapmış oldukları toplantılar, istihdam ve mesleki eğitim başta olmak üzere yerel dinamikleri harekete geçirme noktasında büyük önem arz etmektedir. Kurul üyelerince toplantılara katılımın tam olarak sağlanması ve toplantılara katılan üyelerin en üst seviyede bu toplantılara katkı sunması, istihdam ve mesleki eğitim başta olmak üzere; işgücü piyasasına girişte ve istihdamda kalma noktasında özel politika gerektiren kadın, genç, engelli ve eski hükümlüler ile çocuk işçiliği gibi üzerinde dikkatle durulması gereken konuların çözümü açısından büyük anlam ifade etmektedir. Bu minvalde İİMEK'lerin etkinleştirilmesi çalışmaları kapsamında hem İl Müdürlüklerinden hem de İİMEK üyesi kurum ve kuruluşlardan, görüş ve önerilerini almak maksadıyla kapsamlı anket çalışmaları yapılması planlanmaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarının Kurul toplantılarına katılımı hem ülkemiz, hem bulundukları il, hem de temsil etmiş oldukları kesimler adına önem arz etmektedir. Bu noktada engelli vatandaşlarımızı Kurul'da temsil eden Türkiye Sakatlar Konfederasyonu temsilcilerinin, Kurul toplantılarına ve çalışmalarına etkin bir şekilde katılımı göze çarpmaktadır. Benzer şekilde kadınları temsil eden sivil toplum kuruluşları da Kurul toplantılarına katılmakta ve katkı sunmaktadır. Ayrıca, işçi ve işveren temsilcisi sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliğinin arttırılmasıyla Kurula yüksek düzeyde katkı sunmaları önem arz etmektedir.

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, mevzuatla kendilerine verilmiş olan görev ve yetkilerle, gerek bulundukları illerin gerekse de bir bütün olarak düşünüldüğünde ülkemizin kalkınması için hayati öneme sahip olan istihdam ve mesleki eğitim konuları olmak üzere, kadın, genç, engelli ve eski hükümlü istihdamının artırılması, çocuk işçiliğinin önlenmesi gibi konularda kararlar almakta ve bu kararları hayata geçirmektedir.

Bu itibarla, sözü edilen kararların yerinde ve zamanında alınıp, uygulama sonuçlarının etkin bir şekilde izlenebilmesini sağlamak için Kurul üyelerinin tüm toplantılara eksiksiz katılım sağlamaları ve toplantılarda etkin rol oynamaları beklenmektedir.

Mevcut mevzuatta bulunmayan ancak katkı sunmasının faydalı olacağı değerlendirilen "Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü, Sosyal Güvenlik İl Müdürü, KOSGEB Müdürü, Denetimli Serbestlik Müdürlüğünden bir temsilci, Üniversitenin kariyer merkezlerinden veya sürekli eğitim merkezlerinden bir temsilci, Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı" gibi kurum temsilcilerinin de Kurullarda yer almasının Kurulun etkinliği açısından önem arz edeceği düşünülmektedir.

7. KURULLARDA ALINAN ÖRNEK KARARLAR VE İL UYGULAMALARI

Türkiye genelinde 2023 yılında İİMEK'lerde alınan kararlar incelendiğinde; engelli ve eski hükümlülere yönelik hibe projelerinin görüşülüp karara bağlandığı, Yıllık Eğitim Planının görüşüldüğü, Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu üyelerinin seçiminin yapıldığı, bir önceki yıl Faaliyet Raporunun değerlendirildiği, okullarda alan ve dal açılıp kapatılması, ilin ihtiyaçlarına göre Mesleki Eğitim Kurslarının belirlenmesi kararlarının alındığı görülmektedir.

Bununla birlikte, 2023 yılında İİMEK'lerde yapılan bilgilendirmeler, alınmış örnek kararlar ve uygulamalardan bazılarına aşağıda yer verilmektedir.

- **BİLECİK :** Özel politika gerektiren gruplardan engellilere yönelik hazırlanan ve 02 Aralık 2022 tarihinde yayımlanan Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı (2023 - 2025)'nda yer alan "İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının engelli bireylerin mesleki eğitimi ve istihdamı alanında daha etkin görev almasına yönelik çalışmalar yapılacaktır." faaliyeti kapsamında engellilere yönelik halihazırda yürütülen çalışmalar hakkında Kurul üyelerine bilgi verilmiş olup bu çalışmalara ek olarak engelli bireylerin işgücü piyasasında yaşadığı sorunlar ve bunların çözümüne dair yapılan çalışmalar "Özel Gündem Maddesi" şeklinde ele alınarak engelli bireylerin hizmet aldığı Kurul üyesi tüm kurum ve kuruluşların bu bireylerin yaşadığı sorunların çözümlenmesine koordineli bir biçimde destek vermeye devam etmesine yönelik karar alınmıştır.

- **KAHRAMANMARAŞ :** "Toplumsal cinsiyet eşitliği ve genç istihdamı" konularının yılda en az bir kez İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarında gündeme alınması istenmektedir. 25.04.2023 tarihinde yapılan 2.İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu toplantısında gündemine alınmış olup, Kadınların işe girmeleri için İş Başı Eğitim Programı (İEP), Kurslar, Toplum Yararına Programı (TYP) ve Mesleki eğitim kurslarına girmelerine öncelik verilmesine, ayrıca çalışan kadınlarımızın desteklenmesi bakımından uygulanan teşviklerin kamuoyuna duyurulmasına karar verilmiştir.

- **KAHRAMANMARAŞ :** Genç istihdamının geliştirilmesi bakımından yapılan işyeri ziyaretlerinde işverenlerle görüşülerek gençlerin mesleklerine göre istihdamının sağlanması ve meslekleri olmayan gençlerin Mesleki Eğitim Merkezlerine yönlendirmesi için gerekli çalışmaların yapılmasına karar verilmiştir.

- **KAHRAMANMARAŞ :** 30.05.2014 tarih ve 29015 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ulusal İstihdam Stratejisi Belgesi'nde Türkiye İşgücü Piyasasına yönelik uygulanması amaçlanan eksenler, politikalar ve tedbirler belirlenmiştir. Bu nedenle 2023 Temmuz ayı İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu (İİMEK) Çocuk İşçiliği konusu ana gündem maddesine alınmış olup 2023 yılı içerisinde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü mobil ekiplerinin yapmış olduğu denetimlerde, sokakta 11 kişi çocuk işçinin çalıştığının tespiti yapılmış olup, bunların ailelerine rehberlik yapılarak eğitime gönderilmesi talebinde bulunulmuştur. Bu nedenle gündeme alınan "*Çocuk İşçiliği Konusu*" görüşülmüş ve kurul üyelerine konu ile ilgili yasal düzenlemeler ve gelişmeler hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Anılan yasal düzenlemeler, kısıtlar, yasaklar hakkında; kurulda üyesi bulunan Kahramanmaraş Esnaf ve Sanatkârlar Odası (KMESOB) ve Kahramanmaraş Ticaret ve

Sanayi Odası (KMTSO) tarafından üye işyerlerine ve İŞKUR tarafından hizmet sunulan işyerlerine yönelik olarak bilgilendirme, rehberlik ve yönlendirme hizmeti sunulmasına, ayrıca eğitime meyilli olan çocukların Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüklerine yönlendirilmesine karar verilmiştir.

- **KARABÜK :** Mesleki ve Teknik Liselerde eğitim öğretime devam eden öğrencilerin, mevzuat gereği işletmelerde yapacakları beceri eğitimi ve staj çalışmalarında; eğitim kurumları, meslek odaları, ilgili kurum ve işletmelerin gerekli işbirliğini göstermeleri yönünde bilgilendirilmesine, işletme kontenjan sayılarının ilgili alt çalışma gruplarınca belirlenmesi yönünde bilgilendirilmesine ve özellikle nitelikli işgücü yetiştirmek amacıyla Kurum ve Kalkınma Ajansı işbirliğinde eğitim/konferans vb. faaliyetlerin düzenlenmesine karar verilmiştir.

- **KARABÜK :** (20-24) ve (25-29) yaş grubu aralığında olup ilköğretim ile lise ve dengi okul mezunu kişilerin, Eleman Temininde Güçlük Çekilen Mesleklere yönlendirilmesi için pratik ve acil tedbirler alınması adına yerelde ilgili İl Müdürlükleriyle iletişime geçilmesine karar verilmiştir.

- **KARABÜK :** Yüksek istihdam kapasiteli işyerlerinde ara eleman açığının karşılanması amacıyla mevcut işyerleri ve İİMEK ilgili kurum ve kuruluşlarının ortak girişimiyle meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilere öğrenimleri boyunca staj ve ücret, mezun olduktan sonra ise istihdam-işbirliği ve sektörde deneyimlerini belgeleyen sertifika vermek yoluyla meslek liselerinin özendirilerek cazip hale getirilmesi için çalışmalarda bulunulmasına karar verilmiştir.

- **KOCAELİ :** 12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü etkinlikleri kapsamında, konu ile ilgili farkındalık yaratmak amacıyla afiş ile broşür hazırlanarak Kamu Kurum ve Kuruluşlarıyla paylaşılması kararı alınmıştır.

- **KONYA :** Sanayi ve diğer sektörler ile mevsimlik tarım işlerinde çocuk işçiliğiyle mücadele konusunda gerek işyeri gerekse de mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olduğu yerleşim yeri ziyaretleri gerçekleştirilmesine, gerekli bilgilendirmelerin yapılmasına ve Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Yönetimler ile iş birliği yapılmasına karar verilmiştir.

- **KONYA :** Ceza ve Tutukevleri, AMATEM, YEDAM, Ruh ve Sinir Hastalıkları Kliniği, Denetimli Serbestlik, Şiddet Gören Kadınlar ve Koruma Altına Çocuk ve Gençlere yönelik İŞKUR hizmetlerinin tanıtılması, Meslek Seçiminin Önemi, Meslek Tanıtım Günü, Kariyer Günü ve İş Kulübü Eğitimlerinin verilmesine karar verilmiştir.

- **KONYA :** Geçici Koruma ve Uluslararası Koruma altında bulunan yabancılara yönelik işgücü piyasası bilgilendirme, İŞKUR hizmetlerinin tanıtılması, çalışma izni gibi konularda İl Göç İdaresi, Kızılay Toplum Merkezi ve diğer sivil toplum kuruluşları işbirliğiyle program düzenlenmesine karar verilmiştir.

- **KONYA :** Ortaokul, lise ve dengi okullarda öğrenim gören öğrencilerin veya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile sivil toplum kuruluşlarından hizmet alan gençlerin; ilin işgücü

piyasasının istediği nitelikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak, gençlerin özelliklerine uygun mesleği seçmeleri, meslek seçiminin önemi, mesleğinde ve çalışma hayatında başarılı ve kalıcı olmalarının sağlanması konularında işbirliği, ortak zeminde yapılabilecek faaliyet ve etkinliklerin belirlenmesi amacıyla Mesleki Bilgi, Rehberlik ve Danışmanlık (MBRD) ile Alt Çalışma Grubunu oluşturan Selçuklu, Karatay, Meram ve Cihanbeyli Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü yetkili ve çalışanları ile toplantı düzenlenmesine karar verilmiştir.

▪ **KÜTAHYA :** Mesleki Bilgi Rehberlik ve Danışmanlık (MBRD) Alt Çalışma Grubu'nun hazırladığı çalışma planının Kurul tarafından uygun bulunmasına, Meslek Danışmanlarınca, Lise/Dengi Okullar ve Ortaokullara Eğitim Kurumu Ziyareti gerçekleştirilerek lise son sınıf öğrencilerine 'İş Arama Becerileri, Özgeçmiş Hazırlama ve Mülakat Teknikleri' konulu, ortaokul son sınıf öğrencilerine "Doğru Meslek Seçiminin Önemi" konulu seminer verilmesine; okullarda Mesleki Yönelim Test Bataryası (MYTB)'nın yaygınlaştırılmasına karar verilmiştir.

▪ **KÜTAHYA :** İşçilerin, işten ayrılış devinimlerinin asgari düzeye çekilerek sürdürülebilir istihdamın sağlanmasına öncülük etmek üzere, işten ayrılış sebeplerinin HAK-İŞ ve diğer işçi sendikaları tarafından araştırılıp, sonucun kurula rapor halinde sunulmasına karar verilmiştir.

▪ **KÜTAHYA :** Kütahya Ticaret ve Sanayi Odası temsilcisi tarafından önerilen ve işletmelerin Finans, Yazılım, Uluslararası Ticaret, İnsan Kaynakları gibi alanlarda nitelikli işgücü taleplerinin temini için lisans mezunu ancak istihdamda olmayan gençler için KDPÜ, KUTSO, İŞKUR, ZAFER işbirliğinde proje geliştirme, beceri kazandırma, işgücü yetiştirme kurs veya program açılması faaliyetlerinin yürütülmesine; bu kapsamda Dumlupınar Üniversitesinin, bilişim ve yazılım geliştirme konularında gereken desteği vermesine karar verilmiştir.

▪ **MERSİN :** Özel politika gerektiren gruplardan engelli bireylerin istihdamı ve mesleki eğitimine yönelik olarak yapılabilecek faaliyetler ve bu faaliyetler kapsamındaki kurumları tespit etmek ile engelli bireylerle ilgili farkındalık yaratmak amacıyla, Mersin İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu adına faaliyet göstermek üzere; Mersin Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü (İŞKUR), Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Türkiye Sakatlar Konfederasyonu, Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA) ve Mersin Üniversitesi'nin katılımıyla bir "Alt Çalışma Grubu" kurulması karara bağlanmıştır.

▪ **SİİRT :** 2018 yılından bu yana gençlerin ruh sağlığının korunması ve psikolojik dayanıklılığının artırılması için kurumlar arası işbirliğini güçlendirmek amacıyla ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde farkındalık ve önleme çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda Üniversite gençlerinin psikolojik iyilik hali ve uyumlarını güçlendirmek üzere bu çalışmanın işbirliği halinde her yıl düzenli olarak yapılması, başta İl Sağlık Müdürlüğü ve gençler ile çalışan kurum ve kuruluşların bu süreçte İl Sağlık Müdürlüğüne destek vermesi kararlaştırılmıştır.

▪ **SİİRT :** 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu Kapsamında Korunma ve Bakım Altında Bulunan ve ilk defa kamu görevlisi olarak göreve başlayacak gençlerin yeni görevlerine uyumlarını kolaylaştırmak, çalışma koşulları ile uymaları

gereken hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirmek, iş hayatına bilinçli başlamalarını sağlamak ve müstafi olarak devlet memurluğundan ayrılma risklerini engellemek amacıyla "Danışmalık Hizmetinin" verilmesine karar verilmiştir.

▪ **SİVAS :** Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik işlem yapılan çocukların ailelerinin Mesleki Eğitim Merkezleri hakkında bilgilendirmesinin sağlanmasına karar verilmiştir.

▪ **ŞIRNAK :** İş ve Meslek Danışmanları tarafından işgücü piyasasının temel aktörleri olan iş arayanlar, işverenler ve öğrencilere istihdam ekseninde odaklanmış bütünsel danışmanlık hizmeti sunulması hizmeti kapsamında İş ve Meslek Danışmanları tarafından rehber öğretmenlere süreç yönetimiyle ilgili il ve ilçelerde sunum yapılması kararlaştırılmıştır.

▪ **ŞIRNAK :** İş ve Meslek Danışmanlarının eğitim-öğretim kurumu ziyaretleri gerçekleştirerek, okul idarecileri ve rehber öğretmenlerle görüşme yaparak meslek danışmanlığı hizmetleri hakkında bilgi vermek, alan/dal seçimi yapacak öğrenciler ile kariyer planlaması aşamasında bulunan üniversiteye hazırlık öğrencilerine yönelik kendilerini, meslekleri ve eğitim olanaklarını tanımak ve mesleki yönelim konusunda danışmanlık hizmeti verilmesi ayrıca 9. 10. 11. ve 12. sınıf Lise Öğrencilerinin 10-15 kişilik gruplar halinde, tarih ve saati önceden belirlenmek kaydıyla İŞKUR'a yönlendirilerek İş Kulübü faaliyetlerinden yararlandırılması kararlaştırılmıştır.

▪ **ŞIRNAK :** Çocuk İşçiliği Konusu ele alınmış olup kurul üyelerine konu ile ilgili yasal düzenlemeler ve gelişmeler hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Anılan yasal düzenlemeler, kısıtlar ve yasaklar hakkında; Kurulda üyesi bulunan Ticaret ve Sanayi Odası ile Esnaf ve Sanatkârlar Odasına üye işyerlerine ve İŞKUR tarafından hizmet sunulan işyerlerine yönelik bilgilendirme, rehberlik ve yönlendirme hizmeti sunulmasına ve ayrıca eğitime meyilli olan çocukların Mesleki Eğitim Merkezi Müdürlüklerine yönlendirilmesine karar verilmiştir.

▪ **TEKİRDAĞ :** Meslekî Bilgi, Rehberlik Ve Danışmanlık Hizmetleri İş Birliği Protokolü (MBRD) kapsamında MBRD Tekirdağ Alt Çalışma Grubu tarafından planlanan etkinlikler için Tekirdağ Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ile Tekirdağ İl Milli Müdürlüğü ve bağlı birimlerin işbirliği yapması kararlaştırılmıştır.

▪ **TEKİRDAĞ :** Cumhuriyetimizin 100'üncü yılında "Cumhuriyetimizin 100. Yılında Tekirdağ'da İstihdamın Bugünü ve Geleceği" konulu panelin Tekirdağ Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği halinde düzenlenmesine karar verilmiştir.

▪ **ZONGULDAK :** Tarımsal alandaki gelişmeler ve istihdam olanaklarıyla ilgili olarak; Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünce, genç çiftçi girişimci adaylarına yönelik uzman eller projesi adı altında bu alanda eğitim almış genç işsizlerden projeler sunulması halinde %50 hibe desteğinin bulunduğu vurgusu yapılmıştır. Ayrıca, Çaycuma ilçesinde faaliyet gösterecek olan Sera OSB 'nin 2023 yılı haziran ayına kadar açılacağı belirtilmiş olup, öngörülen bin kişilik istihdam olanağının ilin tarım alanındaki gelişiminde önem arz ettiği düşünüldüğünden ilgili alanda işsizlerin

niteliklerinin arttırılması amacıyla Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Milli Eğitim, Gıda Tarım ve Hayvancılık ile Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerince eğitim, kurs verilerek tarımsal alandaki istihdamda nitelikli insan gücünün hazır hale getirilmesinin gerekliliği, bu alanda istihdam olanaklarının somutlaştırılabilmesi için bahse konu faaliyeti yürütebilecek istihdam taahhüttü verebilecek girişimcilerin belirlenmesi ve teşvik edilmelerinin önemi vurgulanmıştır.

Yıllar itibarıyla İİMEK kurulları tarafından alınan kararların ve il uygulamalarının yer aldığı İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları Faaliyet Raporlarına https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/raporlar/ adresinden ulaşılabilmektedir.

8. DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları, kamu kurum ve kuruluşlarının taşra birimleri ile sivil/yerel inisiyatifleri harekete geçirmek suretiyle katılımcı bir anlayışla il düzeyinde çalışmalar yapmakta ve uygulamaları takip etmektedir. Kurulların oluşumu ve mevzuatla kendilerine verilen görevler dikkate alındığında; istihdam ve mesleki eğitim konuları başta olmak üzere yerel ve ulusal düzeyde büyük önem arz eden hususları bünyelerinde ihtiva ettiği görülmektedir.

İlin istihdam ve mesleki eğitim politika önerilerini oluşturmak, mesleki eğitim uygulamalarında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümüne yardımcı olmak, mesleki eğitim, işgücü ve istihdam konularında kurum ve kuruluşlardan gelecek görüş ve önerileri incelemek, değerlendirmek ve sonuçlandırmak, il düzeyinde istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirleri belirlemek ve gereği için ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek İİMEK'in görevleri arasındadır. Ayrıca, işgücü piyasası araştırma sonuçları da dikkate alınarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Kurum tarafından hazırlanan işgücü yetiştirme faaliyetlerine ilişkin planları onaylamak ve bunların uygulama sonuçlarını izlemek de Kurulun görev alanı içerisinde bulunmaktadır. Kurul, Yürütme Kurulu ve Denetim Kurulu aracılığıyla faaliyetlerini yürütmektedir.

Kurulun icra organı olan yürütme kurulu, kurul üyesi olarak sayılan kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşmaktadır. 5 kişiden oluşan yürütme kurulunun, ilin istihdam ve mesleki eğitim politikasının oluşturulabilmesi için Kurula gerekli bilgi ve dokümanları hazırlamak, işgücü piyasası araştırmalarını da dikkate alarak yerel düzeyde istihdam ve mesleki eğitim politika önerilerini belirlemek, Kurul tarafından alınan kararlar ile il düzeyinde uygulanmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilen istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirlerin uygulanmasını izlemek, gerektiğinde kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak gibi görevleri bulunmaktadır. Beş kişiden oluşan İİMEK Yürütme Kurulu üyelerinin daha etkin bir şekilde Kurula katkı sunması beklenmektedir. Kurulun daimî üyesi olan Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü ile Milli Eğitim Müdürü dışındaki, diğer üç üye kurumun temsilcilerinin Yürütme Kurulunda daha aktif olarak yer alması, başta istihdam ve mesleki eğitim olmak üzere Kurula verilen görevlerin ifa edilmesinde etkinliği ve verimliliği önemli ölçüde artıracaktır.

İl müdürlüklerince yürütülen, aktif işgücü hizmetleri kapsamındaki kurs ve programlar ve sonuçları Millî Eğitim Bakanlığı ve Kurumun denetim yetkisi saklı kalmak kaydıyla denetim kurulu tarafından denetlenmektedir. Denetim Kurulu; Kurul başkanının onayıyla, biri Kurum temsilcisi, diğeri Kuruldaki diğer kurum ve kuruluş temsilcileri arasından seçilecek bir üye olmak üzere iki üyeden oluşmaktadır. Kurum üyesi haricindeki üye belirlemede İl Milli Eğitim Müdürlüğü temsilcisine öncelik verilmektedir. Denetim Kurulu ihbar, şikâyet gibi nedenlerle yapılacak olağanüstü denetimler dışında aktif işgücü hizmetleri kapsamındaki kurs ve programlar ile sonuçlarını, faaliyet süresince en az bir kere denetlemektedir. Kurs ve programları denetleyen bu kurulların daha etkin oluşturulması, denetimlerin titizlikle ve raporlardaki formatlara uygun şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir.

2023 yılında ülke genelinde; 3.357 katılımcı ile 324 kurul toplantısı gerçekleştirildiği buna göre il bazında yıllık ortalama 12 katılımcı ile kurul toplantılarının düzenlendiği ve ayrıca 1.640 katılımcı ile 341 yürütme kurulu toplantısı gerçekleştirildiği buna göre il bazında yıllık ortalama 5 yürütme kurulu toplantısı yapıldığı görülmektedir.

2023 yılı Kurul faaliyetleri incelendiğinde; bu kurullarının etkinliğinin ve karar çeşitliliğinin sınırlı düzeyde kaldığı görülmektedir. Alınan kararlar genellikle İŞKUR'un görev alanına giren konular ile sınırlı olmuştur. Kurullarda alınan kararlar çoğunlukla şu başlıklardan oluşmaktadır: Yıllık Eğitim Planı onaylanması, engelli ve eski hükümlülere yönelik hibe projelerinin görüşülmesi, okullarda açılacak ya da kapatılacak alan ve bölümlerin belirlenmesi kararları. Yine mevzuatta belirtilen Yürütme Kurulu ve Denetim Kurulu üyelerinin seçilmesi alınan kararlar arasında yer almaktadır.

Kurul toplantılarının ve katılımcı bütün kurum ve ilgili kuruluşların yerel düzeyde belirlenecek istihdam ve eğitim politikalarında önemli ve aktif rol oynayacakları düşüncesine sahip olarak yapılacak olan toplantıların faaliyet ve kararlarına aktif katılımları kurul çalışmaları açısından büyük önem arz etmektedir.

Kurul üyesi kurum ve kuruluşların birbirleriyle tam bir eşgüdüm içerisinde olmaları, mevzuatla Kurula verilen görevlerin başarıyla yerine getirilebilmesi noktasında büyük önem arz etmektedir. İl düzeyinde etkin bir istihdam ve mesleki eğitim politikası belirlemenin yolu her ilin kendi yerel dinamiklerinin açık bir şekilde ele alınmasından geçmektedir. Bu itibarla yerel düzeydeki ekonomik, demografik ve sosyal dinamikler, Kurul üyelerince tam manasıyla kavranmalı ve Kurulda alınan kararlarda bu dinamikler dikkate alınmalıdır.

2008 yılında 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nda yapılan değişiklikle Kurumumuza; iş arayan veya işini değiştirmek, geliştirmek veya kendi işini kurmak isteyen kişilere çeşitli hizmetlerin verilmesi ve daha fazla işsize ulaşarak hizmet sunması amacıyla İşsizlik Sigortası Fonundan ciddi miktarda kaynak aktarılmıştır. Yine aynı düzenleme ile il düzeyinde istihdam politikasının belirlenmesi ve uygulanmasında kullanılmak üzere yetki ve sorumluluk, yerelde sosyal diyalog ve eşgüdüm mekanizması olarak kurgulanan İİMEK'lere verilmiştir. İİMEK'in mevcut yapısı ile ilin işgücü, istihdam ve mesleki eğitim ihtiyacını tespit etme, istihdamı koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirler alma konularında etkinleştirilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmeye devam etmektedir.

İİMEK'lerin daha etkin faaliyet göstermesi adına;

- Farklı kurum/kuruluş temsilcilerinin (Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü, Sosyal Güvenlik İl Müdürü, KOSGEB Müdürü, Denetimli Serbestlik Müdürlüğünden bir temsilci, Üniversitenin kariyer merkezlerinden veya sürekli eğitim merkezlerinden bir temsilci, Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı gibi) yapılacak mevzuatsal düzenlemelerle kurula dahil edilmesinin sağlanması,
- Kurul toplantılarının mutlaka vali başkanlığında yapılarak titizlikle takip edilmesi,
- Kurul toplantılarından önce üye kurumların yerel işgücü piyasasına yönelik proje veya uygulama örneklerine ilişkin önerilerde bulunmalarının sağlanması,
- Kurulun etkinliğini artırmak adına il müdürlükleri ve kurula üye gönderen kurumların temsilcilerinin görüşlerini almak adına bir anket çalışması ve akabinde mevzuat değişikliği yapılması,
- İlin istihdamını koruyucu, geliştirici ve işsizliği önleyici tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığına yönelik kurulun bir izleme mekanizmasının olması hususlarının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Tüm bunlarla beraber İŞKUR'un Genel Kurul çalışmaları ve Ulusal İstihdam Stratejisi gibi politika belgelerinde belirtilen hususlar kurul çalışmalarına ışık tutacaktır.

İŞKUR'un dört ana organından biri de iki yılda bir toplanan Genel Kuruldur. Genel Kurul da tıpkı İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulları gibi sosyal diyalog mekanizmasının önemli örneklerinden birini oluşturmaktadır. İŞKUR 12. Genel Kurulu, kamu kurum ve kuruluşları ile sosyal tarafların katılımlarıyla 21 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Deprem yaralarının sarılması ve ikiz dönüşüme hazırlık ana gündemi ile toplanan kurul, beş tema üzerinde politika önerilerini toplamıştır; özel politika gruplarını kapsayıcı faaliyetlerin yaygınlaştırılması, beceri odaklı dönüşüm, paydaşlarla işbirliği mekanizmalarının geliştirilmesi, ikiz dönüşüm, sosyal içerme/koruma. İİMEK için de yol gösterici nitelikte olan politika kararlarına https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/raporlar/ adresinden ulaşılabilir.

Ulusal İstihdam Stratejisinin dört ana eksenini oluşturan; eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, işgücü piyasasında güvence ve esnekliğin sağlanması, özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılması, istihdam-sosyal koruma ilişkisinin güçlendirilmesi hususları, Kurul çalışmalarında özellikle dikkate alınmalı ve Kurul çalışmaları bu yönde sürdürülmelidir. Böylece yerel düzeyde istihdam ve işgücünün verimliliği artacak, ülke ekonomisine önemli katkılar sunulacaktır.

İŞKUR

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

www.iskur.gov.tr